

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Bc. Johana Zapletalová

Využití felinoterapie v institucích Olomouckého kraje

Olomouc 2015

Vedoucí práce: Mgr. Eva Urbanovská, Ph.D.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně dle metodických pokynů vedoucí práce a za použití uvedené literatury.

V Olomouci dne 22. 6. 2015

.....

Bc. Johana Zapletalová

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. Evě Urbanovské, Ph.D. za odborné vedení, vstřícnost, veškerou pomoc a čas, který mi věnovala při vypracování mé práce. Dále bych chtěla poděkovat spolku AURA CANIS a všem jeho členkám, které se s velkou ochotou podílely na vzniku mé práce. V neposlední řadě děkuji svým kočkám Síse, Jessie a Julči, které mi byly nesmírnou inspirací a „vrnící“ podporou v průběhu psaní práce.

MOTTO

„Kočka je v našem osamělém neradostném světě studnicí toho, co na něm ještě zůstalo krásného, vznešeného a pravdivého.“

L. Adamson in Brown (2009, str. 85)

OBSAH

ÚVOD.....	7
I TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE.....	9
1 ZOOTHERAPIE.....	9
1.1 Definice zooterapie.....	9
1.2 Dělení zooterapie.....	10
1.3 Metody a formy zooterapie.....	12
1.4 Legislativní ukotvení zooterapie.....	14
1.5 Světové organizace působící v oblasti zooterapie.....	15
2 FELINOTERAPIE.....	18
2.1 Historie koček a jejich působení.....	19
2.2 Výběr kočky pro felinoterapii.....	20
2.2.1 Kočičí řeč.....	20
2.2.2 Vhodná plemena pro felinoterapii.....	21
2.3 Felinoterapeutické zkoušky.....	26
3 ROZŠÍŘENÍ FELINOTERAPIE VE SVĚTĚ	28
4 ROZŠÍŘENÍ FELINOTERAPIE V ČR.....	29
4.1 Nezávislý chovatelský klub.....	29
4.2 Auracanis.....	30
II EMPIRICKÁ ČÁST PRÁCE.....	31
5 ÚVOD DO PROBLEMATIKY.....	31
6 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	32
7 METODOLOGICKÝ RÁMEC PRÁCE.....	33
7.1 Metody výzkumu.....	33
7.2 Výběr respondentů.....	34

7.3 Výběr instituce.....	35
7.3.1 Odborný léčebný ústav Paseka, p. o.....	35
7.4 Sběr a záznamy dat.....	36
8 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT.....	45
8.1 Analýza získaných dat.....	45
8.2 Diskuze.....	47
ZÁVĚR.....	49
SEZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH PRAMENŮ.....	50
SEZNAM ELEKTRONICKÝCH PRAMENŮ.....	54
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	55
SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ.....	56
SEZNAM PŘÍLOH.....	57
ANOTACE	

ÚVOD

Úvodním mottem je vystiženo přesně to, na co by chtěla předkládaná bakalářská práce poukázat. Je třeba si uvědomit, jak moc jsou kočky pro lidský život důležité. Na základě názorů seniorů, se kterými probíhala empirická část práce, je lidský život bez zvířecího života osamělý a prázdný. Stejně jako uvádí Karásková, Dohnal (2011), je kočka spojována se symbolem tepla a spokojenosti lidského života. Má pozitivní vliv na osoby v dětství, dospělosti i ve stáří.

Zvířata společně s kočkami doprovází lidskou rasu již od chvíle, kdy první lidé začali žít pohromadě. Postupem času se mezi nimi vytvořil silný vztah založený na vzájemné důvěře a součinnosti. Solisti – Mattelonová (2004) ve své publikaci popisuje příběh kočky, pocházející z pouště. Tato kočka lovila hady, kteří ohrožovali vesnici, a tím prospívala zdejšími obyvatelům. Ti ji krmili, poskytovali jí domov a přijali ji do svých životů. Na příkladu lze dokládat fakt, že kočky mají až zázračnou schopnost vycítit, kdy je potřeba jejich pomoci. Nejen když je potřeba lovit hlodavce či plazy, ale kdykoliv je lidské duši zle, je samotná, jsou kočky vždy na blízku.

Je pravdou, že v posledních letech se povědomí veřejnosti o oblasti felinoterapie mírně rozšiřuje. Avšak z vlastní autorčiny zkušenosti mnoho lidí vůbec neví, co pojem znamená, ani se s ním nikdy nesetkali. Jak uvádí Neradžič (2006), na základě výzkumů probíhajících zejména v USA a Austrálii, má kočka výrazný vliv na chovatele koček. Snižuje se u nich počet infarktů, mozkových mrtvic i celkový počet úmrtí. Zároveň také udává, že povědomí veřejnosti o této oblasti je nízké, což vede k negativitě společnosti. Terapeuti se následně setkávají s odmítnutím v jednotlivých zařízeních, ať už se jedná o zdravotnická či školská zařízení.

Bakalářská práce si klade za úkol více přiblížit pojem felinoterapie, oproti canisterapii méně známou terapii za účasti zvířete. Ve své teoretické části se práce menší mírou věnuje i nadřazenému termínu zooterapie, jeho definici, dělení, metod a forem práce. Udává legislativní ochranu zooterapie společně s celosvětovými i českými institucemi pohybujícími se v oboru. Z pohledu felinoterapie se práce věnuje historii koček a jejich působení. Popisuje kroky vedoucí ke správnému felinoterapeutovi – od etologie kočky, přes výběr vhodného plemene, metodiku až po felinoterapeutické zkoušky. Práce přibližuje i momentální stav zastoupení felinoterapie v jednotlivých organizacích a to jak ve světě, tak i v ČR.

Po prostudování teoretických východisek je vypracována empirická část bakalářské práce, která se zabývá zúčastněným pozorováním na praktickém provedení felinoterapie u

klientů v zařízení v Olomouckém kraji a záznamu jejího průběhu. Na základě polostrukturovaného rozhovoru s felinoterapeutkami působícími dlouhodobě v oboru je zmapována situace využití felinoterapie v organizacích po celém Olomouckém kraji. V neposlední řadě je vyvozen závěr práce.

I TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE

1 ZOOTHERAPIE

Zvířata doprovází člověka již od samého začátku. Existuje mezi nimi vzájemný vztah. Pes coby „pomocník“ plnil v soužití s prehistorickým člověkem společenskou funkci. V blízkém soužití se zvířaty, které bylo důležité pro přežití v drsných přírodních podmínkách, postupem času člověk zaznamenal i možnosti léčebného využívání zvířat. Na člověka tak působí psychologické účinky aktivace pozitivních citů, mechanismy antidepresivní a antistresové. Zkrátka lze zvířata považovat za zvláštní tvory, kteří v nás vyvolávají pocit pohody, bezpečí a přátelské atmosféry. Na základě šetření lze vyvodit závěr, že zvířata prospívají lidskému zdraví, pozitivně ovlivňují jeho chování a výrazně zlepšují kvalitu života (Lacinová, 2007), (Karásková, Dohnal, 2011).

Jak uvádí Svobodová (2010), zooterapie, patřící mezi nové obory, je využívána zejména při práci se znevýhodněnými klienty, kterými jsou osoby s handicapem ať už fyzickým nebo psychickým. Jde o aktivity zlepšující správný psychomotorický vývoj, které je možno využít téměř ve všech věkových kategoriích – od dětí, přes dospívající, osoby středního věku až po seniory. Podle Doležela (2008) je zcela jasně prokázán pozitivní efekt této metody na cílovou skupinu, který je podmíněn spoluprací specialistů z oborů fyzioterapie, gerontologie, psychologie a speciální pedagogiky.

I přesto, že je zooterapie dnes již běžnou součástí služeb, terapií a volnočasových aktivit nabízených v různých zařízeních sociálních služeb, školských a dokonce i některých zdravotnických zařízeních, autoři naráží na nedostatek odborné literatury věnující se danému tématu (Svobodová, 2010).

1.1 Definice zooterapie

Jak uvádí Freeman (2007, str. 30) lze nejjednodušším způsobem zooterapii definovat jako „*pozitivní až léčebné působení zvířete na člověka*“. Může se jednat o zlepšení v oblasti paměti, motoriky, komunikace anebo zmírnění stresu.

Mojžíšová, Lacinová, Šemberová (2000, str. 216) definují zooterapii¹ (tedy zvířaty podporovanou terapii) jako „*souhrnný termín pro rehabilitační metody psychosociální*

---

¹ V literatuře je časté také použití termínu animoterapie (také animal terapie). Význam je stejný jako u termínu zooterapie. Dříve se hojně používal i termín pet-terapie, od kterého bylo opuštěno v 80. letech 20. st.. Termín je nepřesný a zavádějící, neboť mazlíčci sami o sobě neléčí (Freeman, 2007).

podpory zdraví, které jsou založeny na využívání vzájemného pozitivního působení při kontaktu mezi člověkem a zvířetem“.

Zvíře v procesu zooterapie působí vždy jako prostředník, tzv. koterapeut. Může pro klienta znamenat mnoho – zprostředkovává kontakt se zbytkem světa, zvedne náladu a rozveselí ve smutných a těžkých chvílích, pomůže od fyzických bolestí a rozcvičí ztuhlé svalstvo. Je důležité mít na paměti, že důležitější funkci než koterapeut má zooterapeut, který vede kroky svého zvířecího společníka (Kulka, 2007).

1.2 Dělení zooterapie

Na základě zvířete, využívaného jako koterapeut, lze definovat následující typy v zooterapii (Freeman, 2007):

- **Canisterapie** – působení psa v rámci zooterapie.

Canisterapie je využívána při řešení psychologických, citových i sociálně integračních potíží. V oblasti somatopedie vede k uvolnění spasmů (Freeman, 2007).

Hojně využíváno u osob všech věkových kategorií k podpoře zdraví pomocí interakce člověka a psa (Svobodová, 2010).

- **Felinoterapie** – působení kočky v rámci zooterapie.

Pozitivní působení kočky na člověka. Kočka je komunikativní tvor a navozuje možnost náhradních sociálních vztahů (Svobodová, 2010).

Felinoterapie bude detailněji rozepsána v této práci.

- **Hipoterapie** – působení koně v rámci zooterapie.

Hipoterapie je používána zejména jako fyzioterapeutická metoda s přísně danou metodikou. Patří mezi první prováděné aktivity asistované zvířetem. Je založena na principu přenosu pohybu koně na jezdce pod dozorem odborného hipoterapeuta (Karásková, Dohnal, 2011).

- **Delfinoterapie** – působení delfína v rámci zooterapie.

Svobodová (2010) uvádí delfíny jako koterapeuty využívané v zooterapii z důvodu schopnosti vcítit se do lidských problémů.

- **Lamaterapie** – působení lamy v rámci zooterapie.

Lamy jsou využívány z důvodu přátelské, trpělivé a zvědavé povahy. Nejvhodnější jsou pro klienty s tělesným či mentálním postižením. Využívají se však i k léčbě dětí s autismem, kde uklidňují a zlepšují jejich schopnost koncentrace. Mimo jiné se lamy využívají i k léčbě závislostí, depresí anebo u pacientů s poruchami chování a vnímání (Svobodová, 2010).

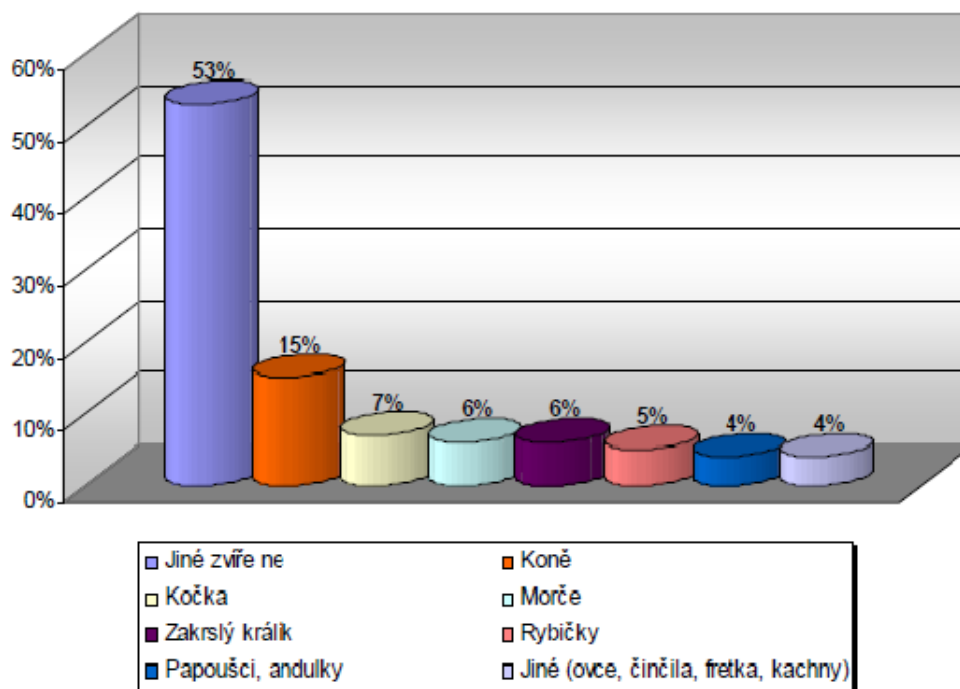
- **Insektoterapie** – působení hmyzu v rámci zooterapie.
- **Ornitoterapie** – působení ptactva v rámci zooterapie.

Působení ptactva se uplatňuje zejména v oblasti psychorehabilitace, kde se využívá barevnosti, zpěvu a pohybu papoušků a jiných ptačích druhů (Karásková, Dohnal, 2011).

- **Další terapie**, které jsou méně známé a je při nich využíváno např. malých domácích zvířat (akvariijní rybičky, obojživelníci), hospodářských zvířat (kozy, ovce), volně žijících zvířat, exotických zvířat žijících v zoo atd (Freeman, 2007).

Rozšíření prováděných druhů zooterapií v praxi

Graf 1 Zooterapie v organizaci z pohledu využití jiných zvířat než psů

Zdroj: převzato z Nedvědová (2008), str. 69

Mezi nejvíce rozšířenou zvířaty podporovanou terapii patří canisterapie. Jak uvádí Nedvědová (2008) ve svém výzkumu, 53% zúčastněných organizací poskytuje zooterapie pouze za účasti psa. Druhou nejvíce využívanou terapií je hipoterapie – 15 %. Felinoterapie je poskytována pouze v 7%. Následují morčata a zakrslý králíci – 6%. 5% respondentů uvádí rybičky. Pouhé 4% jsou využívány jako koterapeuti ptáci a jiné zvířecí druhy (ovce, činčila, fretka a kachny).

1.3 Metody a formy zooterapie

Mezi metody hojně využívané v zooterapii patří základní čtyři typy terapií. Zkratky označují první písmena anglického názvu (Freeman, 2007):

- **AAA (*animal assisted activities*)** – *společenská činnost*, aktivity prováděné za pomoci zvířat. Freeman (2007, str. 32) AAA definuje jako: „*přirozený kontakt člověka a zvířete zaměřený na zlepšení kvality života klienta nebo přirozený rozvoj jeho sociálních dovedností*“. Hlavním cílem je navození příjemného prostředí. Kontakt zvířete s pacientem je nenucený, kdy si obě strany volí své aktivity (Svobodová, 2010).
- **AAT (*animal assisted therapy*)** – *terapie*, terapie prováděná s asistencí zvířat. Jedná se o řízený kontakt člověka a zvířete, primárně zaměřený na zlepšení psychického a fyzického stavu člověka. Jak uvádí Svobodová (2010) výsledky jsou objektivně pozorovatelné – např. zlepšení v oblasti jemné motoriky.
- **AAE (*animal assisted education*)** – *vzdělávací činnost*, vzdělávání za pomoci zvířat. Termín znamená cílený a přirozený kontakt člověka se zvířetem zaměřený na zlepšení i rozšíření výchovy, vzdělávání a sociálních dovedností klienta (Freeman, 2007).
- **AACR (*animal assisted crisis response*)** – *KI*, krizová intervence za pomoci zvířete. Freeman (2007, str. 35) popisuje AACR jako „*přirozený kontakt zvířete a člověka, který se ocitl v krizovém prostředí. Zejména je zaměřený na odbourávání stresu a celkové zlepšení psychického a fyzického stavu člověka*“.

Nejrozšířenější forma zooterapie probíhá jako návštěvní program, kdy zooterapeutický tým navštěvuje pravidelně zázemí nebo domácnost klienta. Alternativou mohou být návštěvy v neutrálním prostředí anebo návštěvy klienta u zvířete. Návštěvy probíhají na předem

dohodnutém místě a ve stejném časovém intervalu po předem vymezenou dobu (Freeman, 2007, Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, o. s. [online], 2015).

Jednorázové či krátkodobé aktivity zaměřené pro širokou veřejnost nebo naopak pro uzavřený okruh klientů jsou v zooterapii taktéž rozšířené. Zooterapeutický tým se může podílet na veřejných prezentacích, ukázkách, setkání nebo přednáškách (Freeman, 2007).

Známou formou je také pobytový program, kde je provozována zooterapie. Jde především o tábory, pobyty na ekofarmách, statcích a výcvikových střediscích. Nejrozšířenější jsou tábory, kde je podmínkou realizace správný poměr dětí a terapeutických týmů. Cílem je působit kladně na zdravotně sociální stav dítěte. Práce terapeutů je také zaměřena na zlepšení integračních tendencí ve skupině a zlepšení jejich komunikace (Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, o. s. [online], 2015).

Pojmem umístění natrvalo neboli rezidentní program se rozumí trvalé držení zooterapeutického zvířete. Jde o zařazení zvířete do zařízení nebo k osobě, která si přeje provozovat zooterapii. Vše upravují specifické podmínky. Jak uvádí Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, o. s. [online], 2015, rezistentní forma má své klady v neustálém kontaktu zvířete a pacienta. Snižuje se zde riziko přetížení zvířete, protože zájem pacienta o kontakt není tak intenzivní jako při návštěvním programu. Pro tuto formu není velmi vhodný pes jako koterapeut. Vhodnější se jeví kočky, králíci či papoušci.

Z pohledu způsobu práce může být zooterapie prováděna jako (Freeman, 2007):

- samostatná práce zoterapeuta
- spolupráce několika zooterapeutických týmů

Jak uvádí Svobodová (2009), pracovní jednotka bývá nejčastěji složena z:

- koterapeuta
- zoterapeuta
- klienta
- další personál či jiní pomocníci z řad dobrovolníků

Dělení dle počtu zvířat:

- jedno zvíře
- více zvířat

Ve skupině se využívá vzájemně dobrých vztahů mezi zvířaty a také jejich nekonfliktnosti (Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, o. s. [online], 2015).

V případě počtu klientů je to stejné jako u počtu zvířat. Jedná se o (Freeman, 2007):

- individuální zooterapii (jeden klient)
- skupinovou zooterapii (více klientů)

1.4 Legislativní ukotvení zooterapie

Již v roce 1995 se v Ženevě konala sedmá mezinárodní konference IAHAIO týkající se vztahu mezi zvířaty a lidmi. Z konference vzešlo mj. ustanovení rezoluce, neboli Směrnice k pomocným a terapeutickým činnostem prováděným za účasti zvířat, která byla následně zaslána všem vládám i zainteresovaným orgánům s výzvou o legislativní umožnění léčebného využívání zvířat a umožnění podmínek pro soužití s nimi (Tichá, 2007).

Podle Tiché (2007) však v současné době u nás není využívání zvířat v zooterapii legislativně ošetřeno. V ČR existují normy, nezabývající se přímo zooterapií, které upravují vztahy lidí a zvířat, ochranu zvířat², nároky na hygienu zvířat³, chov zvířat společně s jejich volným pohybem po veřejných prostorech. V platnosti jsou zákony zaměřené na zdraví zvířat a jejich veterinární péči⁴. Vyjmenovanými pravidly by se neměli řídit pouze osoby zabývající se zooterapií, ale každý majitel domácího zvířete.

Mimo norem platících na celém území ČR existují i místní vyhlášky řády platné v dané lokalitě, zařízení i v oblasti služeb. Vždy je nutné zjistit, které a jak s činností zooterapie souvisí. Může jít o přepravu zvířat v hromadných prostředcích, vstupu a podmínek pohybu v různých prostorech, výše poplatků za psa aj (Tichá, 2007).

Zooterapii lze provozovat ve dvou rovinách. První je dosažení zisku, kdy se osoba praktikující zooterapii řídí živnostenským zákonem. Častější je činnost prováděná v občanských sdruženích, které mají svá pravidla. Sdružení musí být registrováno u Ministerstva vnitra ČR. Na základě registrace může následně provádět zooterapeutickou činnost uvedenou ve svých stanovách (Kliková, 2004).

---

² upravuje Zákon 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání v platném znění, včetně provádějících vyhlášek

³ upravuje Zákon 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, upravuje Vyhláška č. 137/2004 Sb. o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných

⁴ upravuje Zákon 166/1999 Sb. o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů v platném znění včetně provádějících vyhlášek

Jak uvádí Tichá (2007), každá organizace zabývající se zooterapií si vytváří své vnitřní normy. Zastřešující organizace stanovují povinné a doporučené metodiky, standardy a pravidla, které jsou závazné pro členské organizace. Jejich cílem je zajištění kvalitní zoterapie s minimalizací možných rizik. Česká hiporehabilitační společnost má vytvořeny standardy pro výkon hipoterapie, stejně jako Canisterapeutická asociace pracuje na vytvoření směrnic, standardů, základního minima a pravidel pro praktikování canisterapie.

Závěrem lze říci, že každá organizace aplikující zoterapii se řídí jinými normami na základě svého zaměření a poskytovaných forem práce. Zooterapeut se z pohledu zvířete řídí shodnými normami jako běžný majitel zvířete. Podle Tiché (2007) může být po majiteli vyžadováno např. speciální vzdělání, bezúhonnost na základě formy nebo cílové skupiny zoterapie. Vzhledem k neexistenci komplexně stanovených pravidel a podmínek si každá z organizací praktikující zoterapii vytvoří vnitřní normy, do nichž jsou podle povahy své činnosti začleněny právní prvky i další pravidla týkající se minimalizace rizik a zajištění kvalitní zoterapie. Stanovená pravidla se stávají součástí smluv mezi jednotlivými účastníky zoterapie.

1.5 Světové organizace působící v oblasti zoterapie

Zoterapii zastřešují mezinárodní organizace, kterých působí v oblasti zoterapie celá škála. Můžeme jmenovat např. Českou hiporehabilitační společnost (ČHS), European Society for Animal Assisted Therapy (ESAAT), Canisterapeutickou asociaci (CTA), Asociaci zastánců zodpovědného vztahu k malým zvířatům (AOVZ), Pet Partners, Mezinárodní organizaci sdružující společnosti zabývající se výzkumem vztahů mezi člověkem a zvířaty (IAHAIO), (Tichá, 2007).

Z jejich řad byli vybráni pouze „zástupci“, největší a nejdůležitější pro daný obor. Jejich činnost bude dále podrobněji popsána. Mezi prvními lze jmenovat **Mezinárodní organizaci sdružující společnosti zabývající se výzkumem vztahů mezi člověkem a zvířaty (IAHAIO) – International Association of Human-Animal Interaction Organizations**. Galajdová (1999) in Tichá (2007, str. 44) popisuje práci organizace následovně: „*sdržuje jednotlivé národní organizace pracující v oblasti výzkumu i praktické aplikace terapeutických programů se zvířaty, koordinuje jejich aktivity, usnadňuje výměnu nejnovějších poznatků a zkušeností mezi nimi, vypracovává mezinárodní standardy, zlepšuje informovat laické i odborné veřejnosti o dané problematice a udílí ceny jednotlivcům i institucím za zvláštní přínos oboru.*“

IAHAIO je pravidelným pořadatelem mezinárodních konferencí pojednávajících o interakcích mezi lidmi a zvířaty, které se konají vždy jednou za tři roky. Jsou zde přednášeny výsledky vědců působících po celém světě. Místem konání se postupně stávají světová města. Od první konference pořádané v Londýně roku 1977, jich již proběhlo nespočet. Od roku 1995 se zúčastňují i zástupci ČR (Tichá, 2007).

Hostitelem letošní konference je město Copenhagen v Dánsku. Přední odborníci v oboru navštíví toto město ve dnech 28. – 30. května, aby představili zbytku světa své aktuální poznatky z oboru (IAHAIO [online], 2015).

Významnou celosvětovou nadací působící v oblasti zooterapie je **Pet Partners** (s dřívějším názvem **Delta Society**. Působí již od roku 1977 ve Spojených státech amerických. Rodné město organizace je Portland. Roku 2012 došlo ke změně názvu organizace na Pet Partners (PetPartners [online], 2015).

Horáčková in Tichá (2007) popisuje Pet Partners jako jednu z nejuznávanějších a největších současných organizací zabývajících se vztahem lidí a zvířat. Jejich programy se zabývají začleněním zvířat do života populace, podporou zdraví či zlepšením léčby u nemocných. Delta society se také významnou měrou podílí na sestavování vhodné metodiky, standardů i systému výuky zooterapie, které jsou využívány v celém světě.

Mezi zmíněnými organizacemi nesmí chybět ani **European Society for Animal Assisted Therapy (ESAAT) – Evropská asociace AAT**. Podnětem ke vzniku ESAAT byla idea zastřešit jednotlivé evropské národní organizace či spolky zabývající se zvířaty podporovanou terapií. Vznikla v Rakousku roku 2004 za spolupráce zakládajících zemí, mezi které patří Rakousko, ČR, Německo, Švýcarsko a Maďarsko. Cílem organizace je vytyčení a garantování standardů pro jednotlivé země a to zejména v oblasti přípravy, atestací i udělování certifikátů terapeutickým týmům. V neposlední řadě usiluje o vznik nové profese v oblasti zooterapie, která by byla mezinárodně uznávána. European Society for Animal Assisted Therapy in Tichá (2007, str. 46) se řídí mottem: „*Snazší bude postupovat společnou odborně podloženou cestou a tím přesvědčit odborníky v jednotlivých zemích o významu zvířaty podporovaných terapií.*“

Ryze českou organizací vzniklou v roce 1991 je **Česká hiporehabilitační společnost (ČHS)**. Občanské sdružení ČHS zaštituje rehabilitaci pomocí koně. Hlavním cílem organizace je zajištění psychoterapeutického přístupu, integrace a sportovního využití klientů. Zaměřují se na vydávání odborné literatury, stejně jako na vytváření informační databáze a udržování kontaktu mezi jednotlivými členy či středisky. ČHS pořádá v hojné míře i školení v oblasti hiporehabilitace, soutěže, soustředění, vzdělávací a kulturní akce. V řadách

odborníků, které organizace sdružuje, jsou zejména fyzioterapeuti, lékaři, ergoterapeuti, logopedi, psychologové, zdravotní sestry, pedagogové, sociální pracovníci – zkrátka všichni, kteří pracují s koňmi ať už ve zdravotnictví, pedagogice nebo parasportu. Česká hiporehabilitační společnost vydává v elektronické podobě časopis nazvaný HIPOrehabilitace. Zájemci se v něm dočtou novinky z českého i světového hiporehabilitačního světa. Představuje jednotlivá střediska, metodiky a výsledky výzkumů. Všechny vydaná čísla jsou volně přístupná na webu ČHS (ČHS [online], 2015).

2 FELINOTERAPIE

„*Jaký může být větší dar než láska kočky?*“

Charles Dickens in Brown (2009, str. 31)

Kočka, patřící mezi nejčastěji chované zvířecí společníky, zaujímá stejně jako kuň a pes první příčky v žebříčku zvířaty podporované terapie. Felinoterapie na rozdíl od canisterapie je oblast ve značné míře neprobádaná potýkající se s nedostatkem odborné monografie (Hypšová, 2007).

Felinoterapii lze popsat jako cílené, léčebné působení pomocí koterapeuta – kočky na člověka. Jančaříková a Bravencová (2010) vidí výhodu felinoterapie v malé hmotnosti koterapeuta, který může být bez starostí puštěn i na lůžko pacienta. Nezpůsobuje mu žádné pohmožděniny ani zlomeniny. Proto se hodí zejména do léčeben a zařízení pro dlouhodobě nemocné.

Jedná se o psychosociální a zároveň rehabilitační metodu zacílenou na podporu zdraví, odpočinek a stabilizaci organismu. Působení je zacíleno primárně na oblast duševna člověka. Pozitivní výsledky lze sledovat v oblasti podpůrné léčby závislostí, neuróz, neklidu, stresů, problémového chování, pocitů úzkostí i různých druhů fobií pomocí kontaktu s kočkou (Grey, 2006).

Felinoterapie probíhá metodou AAT (*animal assisted therapy*) anebo AAA (*animal assisted activities*)⁵. Zmíněné metody zmírňují osamělost klientů a vylepšují jejich komunikaci. Podílejí se na posílení kognitivní funkcí, vylepšení životních a fyzických funkcí, a tím přispívají ke zlepšení kvality jejich života. Je prokázáno, že metody snižují stres a úzkost, zároveň s nutností medikace analgetik. Správnou motivací klienta vedou k podpoře jeho důvěry a zejména sebedůvěry (Müller, 2014).

Formou felinoterapie, zejména v ČR, je návštěvní služba, používaná jako aktivizační metoda u cílových skupin (Hypšová, 2007). Podle Greyové (2006) jsou jednou z hlavních cílových skupin senioři. Kočky jim pomáhají překonávat pocit osamění, opuštěnosti, zklamání a dodávají jim pocit bezpečí a jistoty. Jak uvádí Neradžič (2006), kočka pomáhá se klientům adaptovat při příchodu do domovů důchodců. Svou léčivou energií ovlivňuje hodnoty krevního tlaku i srdeční frekvence. Zlepšují jemnou motoriku, zejména u pacientů po mozkové mrtvici.

---

⁵ Pozn.: Blíže popsáno v kapitole: 1.3 Metody zooterapie.

I na děti (se specifickými potřebami, ale i ty intaktní) má působení kočky pozitivní vliv, zklidňuje je, zlepšuje se jejich zapamatování si i soustředění se (Jančaříková, Bravencová, 2010). Podle Neradziče (2006) se kočky podílejí na estetickém a hudebním citění dětí, využívaném hlavně při herní terapii. Působení kočky děti rozveseluje a pomáhá jim v lepší komunikaci. Zkrátka kočka poskytuje nejen dětem pocit bezpečí a zahřívá jak tělesnou stránku člověka, tak zejména tu duševní.

2.1 Historie koček a jejich působení

Předkové kočky domácí, neboli *Felis silvestris f. catus*, se poprvé objevili před více jak dvaceti milióny let. Je pravdou, že tehdejší kočky se podobaly spíše kočkám divokým (Neradzič, 2006). Jak uvádí Forman a Niederwieser (2001), prvním důkazem o existenci koček jsou nálezy jejich koster na Kypru přibližně z roku 6000 př. n. l., kam se dostaly pravděpodobně na lodi egyptských kupců. V Egyptě byly kočky ve velké oblibě z důvodů jejich loveckých schopností. Chránili tehdejší sýpky před myšmi a dalšími škůdci. Neradzič (2006) také uvádí, že se kočky ve starověkém Egyptě podílely na aktivním lovu ryb a ptáků.

Kočky dokázali lidem uchránit životu důležité zásoby potravin, a proto byly uctívány stejně jako bohové. Egyptané věřili, že kočky jsou převtělené božstvo a mají magickou moc, proto byla častá mumifikace i u koček. Uctívali kočku jako zvíře zasvěcené bohyni Eset (Neradzič, 2006).

Velký zvrat v pohledu na kočky nastal v raném středověku. Pro tehdejší společnost se kočka stala symbolem smyslnosti a lenosti. Pro kočičí typické chování, jako jsou noční toulky, nezávislé chování, časté „mrouskání“ a oči svítící ve tmě, které naháněly lidem hrůzu, se začali lidé kočkám vyhýbat. Na základě mylných předsudků byly kočky spojovány s čarodějnicemi a stejně jako ony pronásledovány a zabíjeny. Nejvíce trpěly černé kočky, které pro svou barevnost byly spojovány s neštěstím a pohromou. Tato pověra se dochovala až do dnešních dnů – když přeběhne přes silnici černá kočka, znamená to smůlu pro osobu, která ji viděla (Forman, Niederwieser, 2001).

Postupem času se lidé vzdali většiny předsudků a přijali kočky jako své společníky. Ty v lidských sídlech zdomácněly. Došlo ke změnám v oblasti anatomie, fyziologie i povahy kočky. Kočky se postupně stávaly více a více krotké a nebojácné. Kočkám zůstaly po svých předcích rozvinuté smysly i bystrost. Loví kořist a hájí si své teritoriální prostředí velmi podobně jako ve starověku (Neradzič, 2006).

V nedávné minulosti lidstva najdeme velké množství milovníků koček, stejně jako jejich odpůrců. Kočky, jako nejbližší společníky, si zvolil např. americký prezident Lincoln, Roosevelt anebo Clinton. Až panickou hrůzu měl z tajemných stvoření vládce a tyran Adolf Hitler (Forman, Niederwieser, 2001), (Neradžič, 2006).

Dnes si již život bez koček nelze představit. Pronikli do všech odvětví. Jsou inspirací mnoha básníků, divadelníků. Jejich příběhy se promítají v bajkách, legendách, pohádkách, filmech i reklamách. Kočka se objevuje v dílech výtvarníků i hudebníků (Neradžič, 2006).

2.2 Výběr kočky pro felinoterapii

Výběr vhodné kočky je klíčem k úspěchu. Není pravdou, že felinoterapii musí vykonávat pouze určitá a čistokrevná plemena. Jak uvádí Rückerová (2013), i pokud vybereme vhodné plemeno s cílem provozovat felinoterapii. Nemusí být určitá kočka z vybraného plemene vhodný koterapeut. Záleží na temperamentu každé kočky. V neposlední řadě by měla dobře snášet cestování, protože v rámci návštěvní služby felinoterapeuté dochází ke klientům.

Při výběru správné kočky je důraz kladen zejména na mírnou, vyrovnanou a přátelskou povahu. Nesmí se bát kontaktu s lidmi všech věkových kategorií. Kočka musí být také dobře socializovaná. Období socializace má rozhodující vliv na její budoucí chování. Citlivé období pro socializaci je u koček již počátkem druhého týdne života. Kontakt lidí s koťaty by měl být přímý a intenzivní a to nejméně do sedmého týdne života (Hofmann, 1997).

Neradžič (2006) vidí jako rozhodující faktor při výběru kočky právě její zdravotní stav. Jako nevhodné pro felinoterapii uvádí kočky toulavé anebo z útulků, u kterých neexistují záznamy o výchově ani nemocech či případné zdravotní následky, které by mohly přenést na klienty. Jak dále uvádí Hypšová (2007), kontakt kočky s těmito volně žijícími zvířaty by měl být omezen na minimum zejména z důvodu přenosu nemocí.

Felinoterapeut musí své kočce dát nejen správnou výchovu a lásku, ale i pocit důvěry a bezpečí. Jakmile se mezi nimi vytvoří vztah o naprosté důvěře, může probíhat úspěšná felinoterapie (Rückerová, 2013).

2.2.1 Kočičí řeč

Pro felinoterapii je nesmírně důležitá znalost chování kočky⁶. Správný felinoterapeut musí znát řeč svojí „společnice“, která používá svůj jedinečný jazyk. Správná komunikace kočky

---

⁶ Pozn.: Věda, zabývající se chováním zvířat, se nazývá etologie (Mahelka, 2007).

s terapeutem je nesmírně důležitá pro úspěšnou felinoterapii. Davis (2007) také uvádí, že je důležité proniknout do mimiky, kočičích gest i postoje jejich těla. Jen na základě těchto znalostí může správná komunikace mezi terapeutem a kočkou proběhnout.

Pokud nám chce kočka něco sdělit, používá mnoho zvukových i optických prostředků. I když některá gesta jsou stejná jako např. u psů, mají ve většině případů úplně opačný význam. Akustické projevy kočky jsou rozmanité a pokrývají širokou škálu zvuků. Můžeme se setkat s různou intonací v projevech mňoukání. Kočka může specificky vrkat, mručet, syčet, prskat až vydávat bojové skřeky. Pokud kočka vrní je to signál spokojenosti. Avšak jak dále uvádí Mahelka (2007) může se jednat i o signál nervozity či bolesti.

Optické projevy kočky vycházejí z vrozeného nebo naučeného chování. Lze říci, že převažují nad akustickými signály. Pomocí řeči těla vyjadřují např. pohodu, strach, zvědavost, ostražitost i případný útok. Postoj těla kočky se v závislosti na danou situaci mění. Kočičí signály jsou vysílány pomocí proporcí a polohy končetin i celého těla, držení hlavy, pohybu ocasu a stavu srsti (viz příloha 1). Stejně jako u lidí, tak i u koček je mimika nedílnou součástí jejich komunikace. Záleží na tvaru a velikosti zornice, postavení uší a hmatových vousků (viz příloha 1). Důležitá je i mimika pysků, nosu i čela (Mahelka, 2007).

Vedle akustických a optických projevů kočka využívá v komunikaci také pachové značení, zejména v kontaktu s jinými kočkami. Pachy jim slouží jako lidské „vizitky“. Pachové značky zanechávají všude tam, kde se pravidelně pohybují. Značkují si tím své území a jako by nám chtěli sdělit: „Zákaz vstupu, zde je mé území.“ Pachové značení probíhá pomocí vystřikování moči či výměšků řitních žláz a otíráním (Hofmann, 1997).

2.2.2 Vhodná plemena pro felinoterapii

Jak již bylo zmíněno, plemeno kočky nehraje při výběru koterapeuta hlavní roli. Na základě Hypšové (2007) jsou však plemena, která jsou spojena s předpoklady stát se výborným koterapeutem a to na základě jejich charakterových vlastností. Jmenuje následující:

- **Kočky evropské**

Kočka evropská neboli kočka domácí, je nejčastější společník v lidských domovech. Jedná se o všechny kočky bez průkazu původu, typické vesnické „mourky“. Vyskytují se ve všech variantách srsti, ať už to jsou dlouhosrsté, polodlouhosrsté anebo krátkosrsté kočky (Hypšová, 2007). Povahu koček evropských popisuje Verhoef – Verhallen (1997) jako velmi přítulnou a přátelskou. Jsou to kočky inteligentní a hravé, které jsou výbornými lovci. Ochrání domov zejména od nechtěných myší.

- **Kočky siamské a javánské**

Kočky siamské, plemeno známé již ve 14. století, původem z Thajska, dřívějšího Siamu. Jsou to kočky štíhlé stavby, se specifickými odznaky a jemnou krátkou srstí. Plemeno, které bylo považováno za symbol krásy a elegance, má dlouhé a svalnaté tělo. Nohy jsou také dlouhé a štíhlé, stejně jako ocas, který vybíhá do špičky jako bič. Hlava společně s velkýma našikmo umístěnýma ušima je ve tvaru trojúhelníku. Oči mandlového tvaru, jsou na hlavě posazeny šikmo a mají barvu čistě tmavě modré (Verhoef – Verhallen, 1997).

Vznik javánských koček se datuje do sedmdesátých let 20. století. V USA a Velké Británii byly vyšlechtěny plnokrevné, dlouhosrsté z původně siamských kočky. Hedvábná srst má střední délku a je nenáročná na péči. Postava javánských koček je velmi podobná siamským kočkám. Bohužel v dnešní době není velmi rozšířená mezi chovateli (Hypšová, 2007).

Povaha koček siamských i javánských se blíží k povaze psa. Jsou to velmi inteligentní a oddaná zvířata. Nemají problém s chůzí na vodítku, aportováním či divočejšími hrami. I přes zvýšené nároky na stravu a teplo spojené s jejich metabolismem, je toto plemeno ideálním partnerem, který zahrne svého chovatele bezmeznou láskou (Hypšová, 2007).

Obr. 1 Kočka siamská

Zdroj: převzato z Verhoef – Verhallen (1997), str. 88

- **Mainské mývalí kočky**

Původně americké plemeno patří svou velikostí k největším domestikovaným plemenům. Kocouři mohou vážit i přes deset kilogramů. Obyvatelé města Maine, odkud plemeno pochází, se domnívali, že mainská mývalí kočka je kříženec evropské kočky a mývala. Jejich domněnka byla biology vyvrácena, avšak název plemene zůstal stejný (Verhoef – Verhallen, 1997).

Mainské mývalí kočky mají velké, svalnaté tělo, působící až hranatým dojmem. Výrazný je dlouhý ocas, který při položení na záda dosahuje až ke krku. Na hlavě jsou dominantou vysoko posazené velké uši zakončené rysími štětičkami. Srst je polodlouhá a odpuzuje vodu. I přes huňatou srst, která je v místech slabin, na břicho a slabinách výrazně delší, je toto plemeno nenáročné v péči o ni (Metzová, 2008).

Povaha mainských mývalích koček je velmi přátelská a inteligentní. Kočata stejně jako dospělci jsou hravá a zvědavá. Umí být i klidní a mazliví (Metzová, 2008). Jako nevýhodu u tohoto plemene vidí Hypšová (2007) velkou hmotnost zejména u kocourů. Položení kočky na klín nemusí být pro starší klienty příjemné.

Obr. 2 Mainská mývalí kočka

Zdroj: převzato z Metzová (2008), str. 17

- **Perské kočky**

Perské kočky patří mezi nejznámější a nejrozšířenější plemeno. Charakterizující je pro ně zejména jejich srst. Podsadu mají stejně dlouhou jako krycí srst, vyžadující stálou péči o ni. Pochází z Persie – oblast dávného Turecka a Íránu, odkud se rozšířily do celého světa (Verhoef – Verhallen, 1997).

Tělo perských koček je střední velikosti s robustní stavbou kostí a s širokou hrudí. Nohy jsou krátké, silné a zakončené velkými, kulatými tlapkami. Kulatá a masivní hlava nese veliké a kulaté oči. Nejčastější barva očí je měděná, tmavě oranžová, modrá anebo zelená (Verhoef – Verhallen, 1997).

Povaha perských koček je klidná až flegmatická. Milují hlazení i mazlení. Jsou velmi přátelské, s ostatními kočkami jsou nekonfliktní a jen málokdy vytasí dráčky. Perské kočky jsou odolné vůči stresu i v rušné domácnosti, právě proto se výborně hodí k dětem. Klid a pohodu tohoto plemene jim mohou ostatní jen závidět (Verhoef – Verhallen, 1997).

Obr. 3 Perská kočka

Zdroj: převzato z Verhoef – Verhallen (1997), str. 207

- **Ragdoll**

Plemeno ragdoll známé v překladu jako „hadrová panenka“ je pro felinoterapii nejvhodnější plemeno z výše zmíněných. Jak uvádí Verhoef – Verhallen (1997), vznik tohoto plemene je spojen s povídkou, kdy bílou perskou kočku porazilo auto. Kočka střed s autem přežila, ale její charakter zůstal velmi podobný ochablé hadrové panence. Její potomci zůstali povahově stejní, velmi oddaní a důvěřiví až do dnešních dnů.

Vznik plemene je spojen s jižní Kalifornií, kde bylo vyšlechtěno. Hned po mainské mývalí kočce zaujímá druhé místo největšího plemene na světě. Ragdoll se pyšní polodlouhou srstí, nenáročnou na péči. Mají dlouhé tělo s krátkým mohutným krkem. Zadní těžší nohy jsou výše postavené než ty přední. Hlava je klínovitého tvaru,

střední velikosti. Dominantou jsou oči tmavě modře zbarvené (Čermáková, 2010), (Verhoef – Verhallen, 1997).

Povaha ragdollů je velmi klidná, poddajná a důvěřivá. Jsou vázáni na lidský domov. Lze je charakterizovat jako elegantní a klidná zvířata i k rodině s malými dětmi. Charakter ragdollů jen tak něco nevyvede z míry. Milují opečování a zejména mazlení a je jim úplně jedno koho svou kočičí láskou poctí, je v nich spousta pozitivní energie pro všechny (Čermáková, 2010).

Obr. 4 Ragdoll

Zdroj: převzato z Čermáková (2010) In: HOBBY. CZ
[online], [cit. 2015-06-01]

- **Sibiřské kočky**

Sibiřské kočky, původem z Ruska, dnes již rozšířené po celém světě, se podobají norským lesním a mainským mývalím kočkám a to nejen svým vzhledem (Verhoef – Verhallen, 1997).

Sibiřské kočky mají středně velkou a svalnatou postavu. Středně dlouhé nohy nesou kulaté tlapky s meziprstními chomáčky chlupů. Ocas je mohutný, zakončený zakulacenou špičkou a dosahuje do oblasti lopatek. Hlava je trojúhelníkového tvaru a z profilu působí kulatým dojmem. Nese středně velké uši zakončené štětkami. Oči jsou velké, lehce oválné a leží daleko od sebe (Verhoef – Verhallen, 1997).

Jak uvádí Růčková (2013), sibiřské kočky mají polodlouhou srst, avšak jen v zimě. V létě jsou kočky krátkosrsté. Souvisí to s místem původu – Sibiří, kde v zimě

vládnou kruté mrazy a v létě naopak teplo. Srst sibiřských koček se tak adaptovala zdejšímu počasí.

Přátelská a vyrovnané povaha je typická pro sibiřské kočky. Jsou značně temperamentní a nezávislé. Chov sibiřských koček není náročný, zahrnuje však správnou péči o srst i správnou stravu (Hypšová, 2007).

Obr. 5 Sibiřská kočka

Zdroj: převzato z Verhoef – Verhallen (1997), str. 147

2.3 Felinoterapeutické zkoušky

Cesta vedoucí k praktikování felinoterapie je zdlouhavá. Vede přes výběr správné kočky, její výchovu a péči o ni, až po úspěšné složení felinoterapeutických zkoušek. Po úspěšném absolvování všech kroků je možné navštívit cílové skupiny klientů.

Chovatel by měl svou kočku připravovat již ve věku od tří měsíců. Nejnižší věková hranice pro připuštění kočky k felinoterapeutickým zkouškám je věk minimálně dvanáct měsíců. Přičemž jsou vyloučeny březí a kojící kočky (AURACANIS [online], 2015).

Nezávislý chovatelský klub (NCHK) se jako jediný organizovaně, cíleně a zejména metodicky věnuje felinoterapii v ČR. Udává Zkušební řád, kterým jsou vybírané kočky pro návštěvní činnost. Řád testuje kočku a chovatele ve čtyřech úrovních. Zkoumá povahové rysy kočky, působení pro kočku neznámého prostředí, ale i souhru mezi chovatelem a jeho kočkou (Hypšová, 2007).

V Olomouckém kraji organizuje felinoterapeutické zkoušky zejména občanské sdružení Aura Canis se sídlem ve Šternberku. Zkoušky probíhají třikrát do roka a mohou se na ně přihlásit chovatelé a kočky jakéhokoliv plemene, které splňují výše zmíněný požadavek

věku. Z pohledu zdravotního musí být kočky klinicky zdravé, s ostříhanými drápkami. Samozřejmostí jsou povinná očkování, odčervení a pravidelné návštěvy veterináře, společně se zprávou o minulém i současném zdravotním stavu kočky. Od roku 2005 je nutností u všech koček chovných, výstavních i zúčastněných v návštěvní službě, mít mikročip. Zvířata bez pasu nebo očkovacího průkazu nemohou být připuštěni ke zkouškám. Po celou dobu konání zkoušek musí být kočka zabezpečena tak, aby nedocházelo k jejich poranění či poranění jiných přítomných osob (AURACANIS [online], 2015), (Hypšová, 2007).

V rámci felinoterapeutických zkoušek jsou kočky testovány v následujících disciplínách (převzato z AURACANIS [online], 2015):

- *Pohlazení kočky rozhodčím*
- *Vzetí do náruče rozhodčím*
- *Ochota kočky k oblečení postroje*
- *Reakce na silnější zvuk (zvonek, tlesknutí, štěkot psa)*
- *Rychlejší pohyb zkoušejícího*
- *Reakce na osobu na invalidním vozíku a osobu jdoucí o francouzských holích*
- *Ochota ke kontaktu s cizími lidmi*

Každá disciplína má svůj předepsaný průběh, který je pro všechny stejný. Po úspěchu ve všech sedmi disciplínách, je kočce a jejímu chovateli udělen certifikát prohlašující je jako felinoterapeutický tým. Platnost certifikátu je dva roky a na jeho základě se může felinoterapeutický tým podílet na návštěvní službě v jednotlivých zařízeních v rámci celé ČR (Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, o. s. [online], 2015).

3 ROZŠÍŘENÍ FELINOTERAPIE VE SVĚTĚ

V šedesátých letech dvacátého století se ve světě začínají rozpínat zvířaty podporované terapie. Mezi nimi je i felinoterapie, která se nejrychleji rozšířila v anglicky mluvících zemích – hlavně v USA a Velké Británii. Z amerických organizací, které se cíleně zabývají felinoterapií lze jmenovat Pet Partners (dříve nazývanou Delta Society). Organizace, která sdružuje odborníky a zooterapeutické týmy, se významně podílela na zpřesnění terminologie a zejména její sjednocení v dané oblasti. Mezi největší americké organizace, zabývající se vztahem mezi lidmi a zvířaty, patří bezesporu organizace IAHAIO (zmíněná stejně jako Pet Partners již v kapitole 1. 6. této práce). Cílem organizace je sdružovat ostatní organizace a poskytovat jim vzájemnou podporu a pochopení (Müller, 2014). Jako další americké organizace jmenuje Müller (2014), *Capital Area Animal Welfare Society* a *Therapet Foundation*.

Felinoterapie pronikla i na Blízký Východ do oblasti jihozápadní Asie. Podle Hypšové (2007) se zde věnuje kočkám i psům Avshalom Beni. Založil zde dobročinnou organizaci HAMA IL, pracující i se zvířaty opuštěnými a týranými. HAMA IL pomáhá v nemocnicích, psychiatrických klinikách, základních i speciálních školách. Provozuje rodinou terapii na pomoc problémovým dětem. Mimo jiné se zapojuje i v programech pro věznice, v zařízení pro mladistvé delikventy i domovy pro seniory (NCHK [online], 2015).

Felinoterapie v Evropě nemá takové dalekosáhlé kořeny jako v Americe. Organizace zabývající se felinoterapií společně s canisterapií najdeme např. v Německu a Rakousku. Jako zástupce jmenuje Müller (2014) organizaci *Tiere als Therapie* z Vídně a *Tieren helfen Menschen* pocházející z Německa. Výborné výsledky s felinoterapií mají i naši „sousedé“ ve Slovenské republice. Domov důchodců a sociálních služeb v Kremnici využívá kočky k léčení seniorů i dospělých osob se zdravotním postižením. U klientů probíhala i canisterapie, avšak kočky je uchvátily natolik, že psi šli stranou a nyní využívají výhradně felinoterapii a to i formou rezidentního programu (NCHK [online], 2015).

4 ROZŠÍŘENÍ FELINOTERAPIE V ČR

Müller (2014) datuje rozvoj felinoterapie v ČR na devadesátá léta dvacátého století. Průkopnicí v oboru se stala paní Daniela Hypšová a zároveň se stala i zakládající členkou Nezávislého chovatelského klubu (NCHK). Tato organizace jako jediná v ČR se organizovaně, cíleně a metodicky věnuje návštěvní službě. Jako jediná evropská organizace se zabývá výhradně kočkami a podmínkami práce s nimi (Hypšová, 2007).

Najdeme na našem území i chovatele věnující se terapii za pomoci kočky, jejich práce je však neorganizovaná a nezávislá na ostatních. Jsou členy Sdružení chovatelů koček spadající pod mezinárodní felinologickou federaci FIFe. Zbývající felinoterapeuté jsou členy organizací zabývajících se zooterapií i s jinými druhy zvířat. Nejčastěji to jsou psi. Příkladem takové organizace je *Aura canis* (viz kapitola 4.2. *Auracanis*). Mezi další takové patří *Anitera o.p.s.*, *Devět životů*, *Elva help* a *Doprovodnické centrum* spadající pod FN Motol v Praze (Hypšová, 2007), (Müller, 2014).

4.1 Nezávislý chovatelský klub

Nezávislý chovatelský klub se pohybuje v oblasti felinoterapie již dvacet let. Vznikl v Mladé Boleslavi již v roce 1995 a o dva roky později byl registrován na ministerstvu vnitra ČR. Cílem NCHK je ochrana a chov ušlechtilých, ale i domácích koček. Nenáleží pod žádnou zastřešující mezinárodní organizaci. Jeho členové však jsou jak čeští, tak i světoví chovatelé (Hypšová, 2007).

Jak uvádí NCHK [online], (2015), vše začalo ještě před oficiálně registrací organizace, kdy bylo uspořádáno několik výstav koček určených pro děti ze základních a mateřských škol na území Středočeského kraje. Vystavované kočky nebyly v klecích a děti se aktivně zapojovaly do kontaktu s nimi. Byl to první impulz ke vzniku návštěvní služby v ČR. Následně byl členy NCHK vypracován Zkušební řád pro kočky pracující v návštěvní službě, na základě kterého jsou vybírány vhodné kočky pro felinoterapii.

Již od roku 2003 existuje Odbor zooterapie při NCHK, sdružující chovatele, kteří se zapojují do návštěvní služby. Tito chovatelé se řídí Metodikou návštěvní služby, která jim vymezuje všechna práva a povinnosti dobrovolníků pracujících v návštěvní službě. Nejnižší věková hranice dobrovolníků je dvanáct let a to se souhlasem právoplatných zástupců dítěte. Zájemce o práci v návštěvní službě se může zapojit i bez své kočky coby „pomocník“ jiného

chovatele s kočkou. Důraz je kladen i na trestní minulost dobrovolníků a členství v NCHK trvající minimálně jeden rok (Hypšová, 2007).

Mezi hlavní cíl návštěvní služby řadí Hypšová (2007) zejména zpříjemnění života klientů a radostný prožitek kontaktu i osobní zkušenosti se zvířetem i lidmi.

4.2 Aura canis

Na území ČR působí více organizací zabývajících se zooterapií. Je zde záměrně zmíněno jako reprezentující, občanské sdružení AURA CANIS. Toto sdružení pod vedením paní Jany Dohnalové působí především v Olomouckém kraji. Sídlo organizace je ve Šternberku, avšak jejich členové působí a pochází např. z Bohuňovic, Prostějova, Šumperka, Brníčka či Litovle (AURACANIS[online], 2015).

Sdružení poskytuje jak felinoterapii, tak i canisterapii. Jejich zooterapeutické týmy působí ve stacionářích, domovech a ústavech. Věnují se rodinám tělesně, mentálně, sociálně či jinak znevýhodněným. Působí i u seniorů či u dětí, které vedou k zodpovědnému vztahu ke zvířatům. Mimo jiné se zabývají přednáškovou činností a osvětou v oblasti canisterapie a felinoterapie. V neposlední řadě je mohou kontaktovat noví zájemci o složení felinoterapeutických a canisterapeutických zkoušek (AURACANIS[online], 2015).

Ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci pořádají každoroční kurz pro začínající i pokročilé canisterapeuty. Do kurzu se může přihlásit kdokoliv, kdo má zájem o osvětu. Součástí zpoplatněného kurzu jsou přednášky od předních odborníků v dané oblasti. V závěru kurzu jsou účastníci podrobeni jak teoretické zkoušce, tak i praktické. Po úspěšném složení zkouškové části, je účastníkům slavnosti předáno osvědčení (AURACANIS[online], 2015).

II EMPIRICKÁ ČÁST PRÁCE

5 ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Jak již bylo dříve nastíněno, oblast felinoterapie je pro mnohé oblastí neznámou. Autorkou práce bylo nalezeno málo odborné monografie vztahující se pouze k felinoterapii. Nejlépe popisuje danou oblast zakladatelka NCHK paní Hypšová, která společně s odborníky v ostatních zooterapiích publikuje své dlouholeté zkušenosti v knize „*Zooterapie ve světle objektivních poznatků*“. Ve své práci seznámí čtenáře s teoretickými východisky práce felinoterapeuta. Autorka bakalářské práci v díle však postrádá rozšíření felinoterapeutů a felinoterapie v rámci celé ČR, potažmo jednotlivých krajů.

V oblasti zahraničních zdrojů nalezneme značné množství článků týkajících se zooterapie v obecné rovině. Z pohledu felinoterapie jako takové, autorkou práce nebyl nalezen jediný odborný článek popisující rozšíření felinoterapie. Jako klíčové slova při hledání byla použita např. *the spread of felinotherapy, the utilization of felinotherapy, felinotherapy in the world*. Pod klíčovým slovem *felinotherapy* taktéž nebyl nalezen článek vhodný k citaci v autorčině práci.

Vzrůstající trend zájmu o daný obor vyvozuje autorka právě z narůstajícího počtu diplomových prací na toto téma v oblasti celé ČR. Při průzkumu autorka zjistila, že v rámci zooterapií stále převládají práce na téma canisterapie. Z oblasti felinoterapie lze uvést autorku Pfeiferovou (2015), která na základě provedeného výzkumu zmapovala aktuální rozšíření felinoterapie v ČR. Cílovou skupinu respondentů tvořili odborníci ze zařízení pro osoby s těžkým postižením a souběžným postižením více vadami. Dospěla k faktu, že 73,1 % respondentů se již s pojmem felinoterapie setkalo, bohužel pouze 53,2 % tázaných osob vědělo, co přesně pojem znamená. Respondenti dále měli uvést instituce, organizace a osoby věnující se felinoterapii. V této oblasti Pfeiferová (2015) dospěla k alarmujícím výsledkům. 84,8 % tázaných žádnou instituci nezná. Pouze 14% respondentů uvedlo určitou instituci, organizaci či osobu. Ještě vyšší procento (89,5%) respondentů, vypovědělo, že v jejich zařízení felinoterapie neprobíhá a ani nikdy neprobíhala.

Snahou autorky bakalářské práce je zjištěné data a výsledky Pfeiferové (2015) rozšířit i o jiný úhel pohledu. Zaměřila se na pohled odborníků praktikujících felinoterapii. Právě oni mají nejvěrnější a nejaktuálnější zkušenosti v dané problematice. Na základě povahy práce byla oblast zúžena na Olomoucký kraj. Bylo to z důvodu sídla klíčového felinoterapeutického sdružení.

6 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Jako hlavní cíle výzkumné části bakalářské práce byly stanoveny následující cíle:

- Zjistit, jak probíhá praktická felinoterapeutická lekce ve vybrané instituci.
- Zjistit, v jaké míře je rozšířeno využití felinoterapie v institucích Olomouckého kraje z pohledu felinoterapeutů, a které typy institucí a klientely se podílí na využívání těchto služeb.

Na základě stanovených cílů práce byly jako výzkumné otázky práce vytyčeny:

- Výzkumná otázka č. 1: U jaké klientely se felinoterapie v oblasti Olomouckého kraje především využívá?
- Výzkumná otázka č. 2: Jaké typy institucí felinoterapeuté navštěvují v rámci Olomouckého kraje?
- Výzkumná otázka č. 3: Jaký je zájem institucí o felinoterapii v Olomouckém kraji?
- Výzkumná otázka č. 4: Jak hodnotí felinoterapeuté rozšíření felinoterapie v Olomouckém kraji?

7 METODICKÝ RÁMEC PRÁCE

Pro splnění výše stanovených cílů bylo využito kvalitativního výzkumu, součástí kterého byly rozhovory, pozorování a zapojení autorky práce do felinoterapeutických lekcí vedených felinoterapeutkou a jejím kocourem s dlouholetými zkušenostmi v oboru.

7.1 Metody výzkumu

Na základě tématu a povahy práce byly pro výzkumné šetření zvoleny metody kvalitativního výzkumu s využitím polostrukturovaného rozhovoru a zúčastněného pozorování.

Švaříček, Šedřová a kol. (2007, str. 17) definují kvalitativní výzkum jako: „*proces zkoumání jevů a problému v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.*“ Hendl (2005) přirovnává práci výzkumníka k činnosti detektiva, jehož úkolem je vyhledávání a analyzování všech informací, které by mohly vést k osvětlení výzkumných otázek. Jeho hlavní práce probíhá přímo v terénu mezi cílovou skupinou. Seznamuje se s nimi a proniká tak do hloubi problému a následně podává maximální množství informací o studovaném jevu.

Práce kvalitativního výzkumníka probíhá v delším časovém intervalu, během kterého probíhá sběr a analýza výzkumných dat. Na základě dat výzkumník podává podrobný popis místa zkoumání, rozsáhlé citace z rozhovorů a poznámek. V neposlední řadě výzkumník navrhuje teorii, týkající se sledovaného fenoménu (Hendl, 2005).

Nejčastěji používanou metodou kvalitativního výzkumu je rozhovor. Jedná se o dotazování jednoho účastníka výzkumu jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek. Metoda umožňuje zachytit výpovědi a slova účastníků výzkumu v jejich přirozené podobě. V práci je použit polostrukturovaný rozhovor, který vychází z předem připravených témat a otázek. V průběhu rozhovoru je možné otázky zaměňovat, pokládat doplňující otázky či žádat respondenta o upřesnění jeho odpovědi (Švaříček, Šedřová a kol., 2007).

Zúčastněné pozorování považuje Hendl (2005) jako jednu z nejdůležitějších metod kvalitativního výzkumu, pomocí které lze popsat okolní dění, osoby a důvody jejich chování. Je vhodný zejména u jevů málo prozkoumaných. Výzkumník se účastní dění a je ve vztahu s pozorovanými. Mezi dílčí kroky v zúčastněném pozorování patří navázání kontaktu, pozorování, záznam dat a vyvození závěru pozorování. Zvolená metoda přináší

jiný typ informací než rozhovor. Cílová skupina tak svými činy a chováním doplňuje badatelovu představu a pochopení daného jevu (Švaříček, Šed'ová a kol., 2007).

7.2 Výběr respondentů

Při výběru respondentů bylo postupováno metodou tzv. „*sněhové koule*“. Probíhá tak, že výzkumník prvotně zvolí jednoho respondenta, který slouží jako informátor a vytipuje další vhodné respondenty. Další respondenti jsou následně voleni na základě předchozího doporučení (Hendl, 2005).

Na základě povahy práce byl okruh výběru respondentů zúžen na oblast Olomouckého kraje. Z důvodu malé rozšířenosti felinoterapie byly ke splněním cílů práce vybrány tři respondenti různého věku avšak s poměrně dlouholetou zkušeností v oboru. V průběhu rozhovorů bylo zjištěno, že více felinoterapeutů v oblasti Olomouckého kraje nepůsobí. Proto je výběr respondentů, zúčastněných na výzkumném šetření, tak úzký. Všichni zmínění respondenti jsou členy organizace Aura Canis a společně s felinoterapií praktikují i canisterapii. Všem respondentům, nezávisle na sobě, byly položeny stejné otázky (viz příloha 2).

Respondent č. 1: Paní J

Paní J praktikuje canisterapii od roku 2004 společně s fenami Bernského salašnického psa. Od roku 2008 se věnuje i felinoterapii s kocoury plemene Britská modrá kočka a Ragdoll. Paní J je průkopnicí felinoterapie v Olomouckém kraji a v této oblasti působí nejdéle z uvedených respondentů.

Respondent č. 2: Paní M

Paní M se pohybuje v oblasti canisterapie od roku 2004. Její společníci jsou z plemene Chesapeake Bay retriever. Od roku 2010 se věnuje i felinoterapii s kocourem plemene Evropské kočky.

Respondent č. 3: Paní B

Paní B působí v oblasti canisterapie od roku 2008 se psi plemene Irish soft coated wheaten terrier. Felinoterapii se věnuje od roku 2012 s kocourem plemene Ragdoll.

7.3 Výběr instituce

Jak již bylo v práci zmíněno, o oblasti felinoterapie a jejím praktikování, pojednává málo odborné literatury. Na základě tohoto faktu byla zvolena výzkumná metoda zúčastněného pozorování na felinoterapeutické lekci. Cílem bylo získat praktické zkušenosti z průběhu terapie v určité instituci. Prvotně měly probíhat lekce ve dvou institucích Olomouckého kraje a jejich následná komparace. Jako první instituce byl vybrán Odborný léčebný ústav v Pasece a druhou institucí byl zvolen Domov důchodců v Hrubé Vodě. Avšak v průběhu výzkumného šetření došlo k vážnému zranění felinoterapeutického kocoura, proto se uskutečnila felinoterapeutická lekce pouze v Pasece.

Felinoterapeutická lekce byla vedena paní M., která je členkou Aura Canis a má dlouholeté zkušenosti v oblasti canisterapie i felinoterapie. Léčebný ústav v Pasece navštěvuje pravidelně každý týden většinou formou canisterapie anebo společně s felinoterapií.

7.3.1 Odborný léčebný ústav Paseka, p. o.

Odborný léčebný ústav se nachází nad podhorskou obcí Paseka, rozkládající se na zápatí Nízkého Jeseníku. Obec, patřící do mikroregionu Uničovsko, leží v Olomouckém kraji. Díky své poloze a čistému podhorskému vzduchu zde již v roce 1915 bylo založeno původně plicní léčebné zařízení, které je v dnešní době jedno z nejvyhlášenějších zdravotnických zařízení v Olomouckém kraji nejen v oblasti rehabilitace (OLÚ Paseka [online], 2015).

- **O zařízení**

Zemská plicní léčebna přijala své první nemocné tuberkulózou již koncem roku 1915. Klientelou se postupně staly např. i tuberkulózní děti a vojenští pacienti. Díky své poloze a účelu, zařízení nebylo zničeno v průběhu obou světových válek. Počet lůžek se navyšoval a v poválečném období čítal až 350 lůžek. Postupem času ústav prošel mnoha stavebními úpravami. Změnil se i charakter léčebny. V dnešní době ústav poskytuje špičkovou lůžkovou zdravotní péči a to na odděleních lůžek následné péče, oddělení pneumologie, rehabilitace a sociální hospitalizace. Je zde poskytována i ambulantní forma péče v oblasti plicní, chirurgické, neurologické a rehabilitační medicíny. Tyto služby doplňují biochemické a hematologické laboratoře společně s rentgenovým zařízením (OLÚ Paseka [online], 2015).

Jak uvádí OLÚ Paseka [online], (2015), cílem zařízení je zejména zkvalitnění péče o klienty, zajišťování správné diagnostiky a následné léčby v souladu se současnými poznatky medicíny. Zařízení neustále zdokonaluje přístrojové vybavení, zabezpečuje hospodářské

zázemí a zvyšuje kvalifikovanost zdravotnického personálu. Snahou tak je poskytovat vysokou úroveň v péči o klienty, přispívat k jejich spokojenosti a tím i dobré pověsti zařízení.

- **Klientela zařízení**

Mezi klienty zařízení jsou řazeni pacienti s onemocněním pohybového aparátu, jako např. lidé s poúrazovými a pooperačními stavy, komplikovanými průběhy v souvislosti s náhradami kyčelních a kolenních kloubů, revmatologických či neurologickým onemocněním. Mezi klientelu se řadí i lidé s pneumologickým onemocněním či aktivní plicní tuberkulózou. V zařízení se nachází i ošetrovatelská lůžka pro dlouhodobou lůžkovou péči. V neposlední řadě OLÚ Paseka poskytuje i služby sociální hospitace, zacílené na podporu soběstačnosti a kvality života uživatele (OLÚ Paseka [online], 2015).

7.4 Sběr a záznamy dat

Část potřebných dat byla získána na základě výzkumné metody rozhovoru. Rozhovory proběhly na základě osobního nebo telefonického kontaktu. Respondenti byli seznámeni s cílem výzkumného šetření i s žádostí o poskytnutí rozhovoru. Byl získán jejich informovaný souhlas. Jak uvádí Hendl (2005), osoba zúčastňující se výzkumu musí být předem seznámena o průběhu a okolnostech výzkumu a také s nimi v plné míře souhlasit.

Rozhovory proběhly jednorázově v průběhu měsíce května. Následně byly zaznamenány v přesném a původním znění. Zúčastněné pozorování pak proběhlo koncem měsíce května ve vybrané instituci Olomouckého kraje s jedním z respondentů zúčastněných v rozhovorech – Paní M.

- **Rozhovor s respondentem č. 1: Paní J**

Rozhovor s paní J proběhl dne 16. 5. 2015. Bohužel, z důvodu velké pracovní vytíženosti respondentky, proběhl rozhovor pomocí telefonu. Délka rozhovoru byla 40 minut. Obsahová stránka nebyla narušena. Autorka práce však byla ochuzena o projevy neverbální komunikace. I přesto respondentka ochotně odpověděla na všechny hlavní i doplňující otázky:

1. Jak jste se dostala k felinoterapii?

„K felinoterapii jsem se dostala vlastně shodou okolností, kdy mi uhynula jedna canisterapeutická fena. Odešla ve třech letech a zůstala mi jenom jedna. Tak mi připadalo, že mám málo zvířátek na terapii. V té době jsem již měla doma Jonáška, který měl osm měsíců a věděla jsem, že je naprosto úžasný. A tak jsem si říkala, co kdybych to zkusila s ním.“

„Pejscí jiného plemene normálně při terapii do postele chodí, ale bernský salašnický pes je veliký. Ke každému klientovi do postele nemůže, aby jim nějakým způsobem neublížil. V tu dobu jsem navštěvovala LDN ve Šternberku v nemocnici (klienty ležáčky) a tak jsem si jednou vzala Jonáška s sebou, že to zkusíme. Hned ten první den se úžasně osvědčil. Položila jsem ho klientovi na hrudník a on spinkal a vrněl. Klient si ho tak mohl hladit, pěkně na Jonáška dosáhl a měl tak nejužší kontakt s tím zvířetem. Od té doby je Jonáš nepostradatelný člen naší společné smečky.“

2. Jak dlouho se věnujete felinoterapii?

„Felinoterapii se věnuji sedm let. Provádím i canisterapii od roku 2004. Letos to tedy je již jedenáct roků.“

3. S kolika kočičkami pracujete?

„Ve felinoterapii pracuji se dvěma kocoury. První je již zmíněný kocour Jonášek plemene Britská modrá kočka. Do felinoterapeutického týmu mi přibyl v roce 2007 i kocourek Avatar. Ten je plemene Ragdoll.“

4. Jaká je Vaše klientela?

„V oblasti klientely jsem vystřídala všechny cílové skupiny za dobu praktikování felinoterapie. Tím jsou děti postižené, s mentálním a tělesným postižením, děti zdravé i děti s poruchami chování. Samozřejmě jsem pracovala i se seniory.“

5. Jaké instituce momentálně v rámci felinoterapie navštěvujete? Jaké instituce jste navštěvovala v minulosti?

„Pracovala jsem s dětmi jak na základních školách s výskytem šikany, tak i na speciálních školách. Felinoterapii jsem praktikovala i v dětských domovech. Navštěvovala jsem i seniory v domovech důchodců.“

„Nyní již čtyři roky navštěvuji psychiatrickou léčebnu, kde mám veškerou klientelu.“

Pracuji na šesti odděleních, včetně dětského oddělení. V momentální době dětské oddělení navštěvuje kolegyně. Můžu Vám říct, že klienti léčebny velmi tíhnou ke kočkám. Zde jde kocour z náruče do náruče.“

6. Jaká si myslíte, že je aktuální situace, co se týče felinoterapie, v Olomouckém kraji?

„Podle vlastní zkušenosti vím, že naše sdružení Aura canis je jediné sdružení, tady v Olomouckém kraji. Další sdružení je až ve Vyškově a ti felinoterapii nepraktikují. Takže jediné naše sdružení se pohybuje v oblasti felinoterapie. Víím o dvou až třech kolegyních, které pracují už i s kočičkami.“

„Naše sdružení dělá i felinoterapeutické zkoušky a tak bych o výskytu felinoterapeutických sdružení věděla, protože terapeuté prostě musí přijet za námi pro složení zkoušek.“

7. Jak velký je zájem institucí o felinoterapii v Olomouckém kraji? Ozývají se sami nebo je musíte oslovovat?

„Většinou zmíněné instituce mají zájem o canisterapii. Je faktem, že felinoterapie ještě nevešla ve známost. Málo je jí. Většinou všichni chtějí canisterapii a potom, kdy jim vlastně nabídneme i felinoterapii, tak svolí. Vždycky se osvědčí velmi dobře canisterapie společně s felinoterapií. Výhodou v praktikování společných terapií je využití obou zvířat, i koček i psů. Někdo má rád pejsky, někdo má rád kočičky.“

• **Rozhovor s respondentem č. 2: Paní M**

Rozhovor s paní M proběhl dne 25. 5. 2015. Paní M byla autorčinou průvodkyní ve světě felinoterapie. Společně s ní a jejím kocourem proběhla felinoterapeutická lekce v Odborném léčebném ústavu v Pasece, součástí které byl i polostrukturovaný rozhovor. Paní M byla velmi ochotná a zasvětila autorku do práce felinoterapeuta. Zapojila se i do diskuzí s autorkou na téma rozšířenosti felinoterapie v Olomouckém kraji.

Pro účely práce byly vybrány základní otázky a odpovědi respondentky na ně:

1. Jak jste se dostala k felinoterapii?

„Vždycky jsem byla velkou milovnicí psů. Momentálně jich mám doma sedm. Před 11 lety jsem se začala věnovat canisterapii. Chtěla jsem přenášet psí radost i na ostatní. Navštěvovala jsem seniory i děti. Jednou při návštěvě ve škole, se mě zeptali, zda nemám i kočičku. Kočky mám samozřejmě také a rovnou dvě. Zájem ze školy jsem brala jako první

impuls k práci felinoterapeuta a následně jsem začala svého kocoura připravovat k felinoterapeutickým zkouškám. “

„Práce s kočkami je v mnoha ohledech jiná než se psy. Kočky jsou zkrátka osobnosti každým coulem a tak se s nimi musí zacházet. “

2. Jak dlouho se věnujete felinoterapii?

„Felinoterapii se věnuji již pět dlouhých let. “

3. S kolika kočičkami pracujete?

„Doma mám dva kocoury. Felinoterapii se však věnuji jenom s jedním. Jedná se o kocourka evropské – klasické vesnické kočky. “

4. Jaká je Vaše klientela?

„Mou klientelu tvoří tři velké skupiny, těmi jsou děti, ale i osoby s kombinovanými vadami. S kocourkem navštěvujeme i zdravé děti ve školách a seniory v různých institucích po Olomouckém kraji. “

5. Jaké instituce momentálně v rámci felinoterapie navštěvujete? Jaké instituce jste navštěvovala v minulosti?

„V minulosti jsem navštěvovala speciální základní a střední školy. V současnosti navštěvují zejména seniory v léčebnách dlouhodobě nemocných a domovech důchodců. “

6. Jaká si myslíte, že je aktuální situace, co se týče felinoterapie, v Olomouckém kraji?

„Podle mého názoru a osobní zkušenosti se felinoterapii zatím moc terapeutů nevěnuje. S kočičkami je to trochu složitější a náročnější než s pejskama. Kočka potřebuje svůj prostor a velmi záleží na její momentální náladě. “

7. Jak velký je zájem institucí o felinoterapii v Olomouckém kraji? Ozývají se sami nebo je musíte oslovovat?

„Instituce se ozývají se zájmem o canisterapii. Když jim nabídnu i felinoterapii, tak ve většině případů neodmítnou. Jde to ruku v ruce s canisterapií. O samotnou felinoterapii zatím žádné zařízení zájem neprojevalo. “

- **Rozhovor s respondentem č. 3: Paní B**

Kvůli pracovní vytíženosti respondentky proběhl rozhovor telefonickou formou dne 22. 5. 2015. Rozhovor trval zhruba 30 minut a byly zaznamenány klíčové odpovědi vzhledem k výzkumu práce.

Respondentka ochotně zodpověděla následující otázky:

1. Jak jste se dostala k felinoterapii?

„Již dříve jsem provozovala canisterapii. Mám psy s dlouhou srstí a střední velikosti, plemene Irish soft coated wheaten terrier. Váha takového psa je asi 16 kg. Pro jednodušší manipulaci se zvířetem a odbourání strachu, jsem se rozhodla pořídit si kočku a spojit tak canisterapii s felinoterapií.“

„Někteří klienti se pejska báli. Kontakt s kočkou jim však nevadil. Hladili a mazlili se s kočkou a postupně přecházeli i k hlazení pejska a tím docházelo k odbourávání strachu ze psa.“

„Výhoda felinoterapie je hlavně v tom, že pro ležící klienty, či sedící klienty, je snazší hladit kočku, která podstatně méně váží než pejsek.“ Respondentka ještě dodává, že při felinoterapii leží kočka zejména na hrudi nebo na klíně klienta.

2. Jak dlouho se věnujete felinoterapii?

„Felinoterapii na rozdíl od canisterapie praktikuji kratší dobu. Věnuji se jí od roku 2012. Letos to tedy bude již třetím rokem. Canisterapii se věnuji od roku 2007 – tedy již sedmým rokem.“

3. S kolika kočičkami pracujete?

„Pracuji s jedním kastrovaným kocourkem plemene Ragdoll. Jmenuje se Vítek.“

4. Jaká je Vaše klientela?

„Mými klienty jsou především lidé s mentálním postižením a také senioři v domovech důchodců.“

5. Jaké instituce momentálně v rámci felinoterapie navštěvujete? Jaké instituce jste navštěvovala v minulosti?

„V současnosti praktikuji felinoterapii v domově důchodců. Dříve jsem docházela do ústavu pro tělesně a mentálně postižené muže.“

6. Jaká si myslíte, že je aktuální situace, co se týče felinoterapie, v Olomouckém kraji?

„V této oblasti nemám velký přehled, ale myslím si, že více pozornosti se věnuje provozu canisterapie, jak felinoterapie. Důvodem je povaha kočky. Kočky jsou daleko náročnější na výcvik a více náladové jak pes.“

7. Jak velký je zájem institucí o felinoterapii v Olomouckém kraji? Ozývají se sami nebo je musíte oslovovat?

„Dané instituce oslovuji sama. Většinou berou felinoterapii jako součást canisterapie, jako její doplňkovou činnost. Podle mého názoru je se psem větší využití. Kočka se používá především pro zlepšení jemné motoriky při hlazení kočky klientem. Ve většině případů v mé praxi využívám kocourka k naladění klientů a vyvolání jejich příjemných pocitů.“

- **Zúčastněné pozorování z průběhu felinoterapeutické lekce**

Konkrétní felinoterapeutické lekce probíhala na IV. oddělení lůžek následné péče dne 25. 5. 2015 od 9:00 do 11:00. Nejdříve ve společenské místnosti formou skupinové terapie, kde se zúčastnilo sedm žen a pět mužů. Následně proběhla setkání s koterapeuty i u tří ležících pacientů včetně jednoho mladistvého pacienta v kómatu.

Je důležité zmínit, že součástí felinoterapie byla i canisterapie. Po rozhovorech s respondenty bylo zjištěno, že o samotnou felinoterapii v Olomouckém kraji zatím instituce zájem neprojevují. Jak uvedla paní B, instituce vidí felinoterapii jako doplňkovou činnost již zmíněné canisterapie. Proto při zooterapeutické lekci v dané instituci byli přítomni i fenky plemene Chesapeake Bay retriever a Yorkshirský teriér.

V průběhu felinoterapie a bezprostředně po ní byl pořízen autorkou práce záznam ze zúčastněného pozorování:

„První kontakt s paní M byl velmi milý. Čekala jsem na smluveném místě a najednou se zpoza rohu vyhrnula jako velká voda paní M a její smečka. Velký pes plemene Chesapeake Bay retriever šel na volno vedle nohy felinoterapeutky, malý Yorkshirský teriér pobíhal okolo nich a v přepravce ležel bíločerný kocour.“

Nejprve se paní M představila. Představila mi i většího psa Ebinku, menšího Yorkshirského teriéra Elišku a kocoura Jerryho mi zároveň i předala v přenosce. Po seznámení jsme společně vystoupali do posledního patra ústavu. Samozřejmě nás po cestě zastavilo velké množství personálu i klientů s cílem pohladit si pejsky. Kocoura, kterého jsem nesla já v přepravce, si většina lidí nevšimla. Jak uvedla žertovně paní M, někdy je složité se dostat k cílovým klientům přes masu personálu, který se chce se zvířaty také pomazlit.

Jakmile jsme se došli na cílové oddělení, paní M suverénně vešla do sesterny. Já, už méně suverénně, jsem ji následovala. Sestřičky měly již nachystanou misku s vodou a hrnuly se pomazlit s pejskama. Prostředí působilo velmi přátelsky. Bylo zřejmé, že jsou všichni zvyklí na přítomnost psů i kočky v zařízení. Nikoho nevyvedlo z míry, že po chodbě pobíhají dva psi.

Paní M poprosila personál, zda mají vhodnou místnost pro skupinovou terapii. Byla vybrána společenská místnost a jídelna v jednom. Klienti se pomalu začali scházet. Některé dovezly sestřičky na kolečkovém křesle. Mezitím než se všichni sešli, pustila jsem kocoura ven z přepravky a paní M mu nasadila postroj s vodítkem. Své konání odůvodnila tím, že během felinoterapeutické lekce musí být kočka na postroji. Jak mi vysvětlila, kočičí koterapeut se v mnoha ohledech liší od psího koterapeuta. Kočka potřebuje mít prostor seznámit se s novým prostředím. V klidu si musí projít místnost, očichat si ji a najít správnou skrýš v případném ohrožení. Paní M měla nachystané i pamlsky pro kocoura i pro psy. Pro kocoura měla sušené kuřecí maso. V průběhu lekce koterapeuti dostávali pamlsky, jak z důvodu motivace, tak i za dobře odvedenou práci.

Reakce klientů po příchodu do místnosti byly různé. Většina však měla na tváři úsměv. Jedna nová klientka byla velmi překvapená z přítomnosti zvířat. Stále se opakovaně ptala (i v průběhu lekce), zda tady mohou být a jestli to nevadí.

Nejdříve přišli tři muži. Po vzájemné diskuzi s klienty jsem se dozvěděla, že dva pánové kočky nemají rádi a jednomu nevadí. Dva se shodli na tom, že mají psa doma a přítomnost Ebinky a Elišky jim připomněla, jak moc jim chybí a jak se asi mají doma bez nich. Následně přijely na invalidních křeslech dvě ženy. Obě dvě měly velmi rády kočky a přítomnost Jerryho velmi ocenily. Jeden ze zbývajících dvou mužů, měl radost především ze psů. Ten druhý se mnou nekomunikoval. Zbývajících žen se postupně dostavily do místnosti. Jedna z nich neměla ráda zvířata vůbec, druhá byla velmi překvapená z přítomnosti zvířat. Další paní nemluvila kvůli svému postižení, ale usmívala se a po zvířatech natahovala ruce s cílem pohladit si je. Zbývajících klientky se shodly na tom, že kočky mají rádi a dokonce je mají nebo měly doma. Z úvodních diskuzí s klienty jsem dospěla k názoru, že kočky mají více

rádi ženy, naopak psy více preferují muži. Většina klientů také psa nebo kočku mají doma a kontakt se zvířaty jim připomněl odcizení od nich.

Jakmile jsme byli kompletní, paní M měla úvodní proslov. Představila sebe, mne a své zvířata. V průběhu lekce se ptala na jména psů i kočky a jakého jsou plemene. Obzvláště psi měli velmi dlouhé názvy plemen a titulů. Jak mi následně vysvětlila, bylo to z důvodu trénování paměti klientů. Společně jsme si klienty diskutovaly: jakou mají dnes náladu, co již dělali a co je ještě dneska čeká, jak se jim zvířata líbí. Rozhovory s klienty jsme chtěly docílit uvolnění atmosféry a zjištění aktuální nálady klientů, což je důležité pro úspěšnou terapii.

Většinu klientů, s jejich svolením, postupně paní M položila na klín podložku a Jerryho. Dva klienti to odmítli a raději chtěli položit na klín Elišku. Všichni si zvířata hladili. Dokonce jedna žena si s nimi i vykládala. Dvěma klientkám kocour seskočil z klína a šel se schovat do úkrytu v přepravce. Nechali jsme ho a on po chvíli zase sám vylezl a pokračoval v ležení na klíně u ostatních. Jeho chování paní M všem vysvětlila tím, že kočky jsou své a pokud samy nechtějí, nemá cenu je do něčeho tlačit. Pes se naučí a udělá za pamlsků cokoli, kočka však ne. Podle názoru paní M je proto výhodnější praktikovat felinoterapii společně s cenisterapií. Pokud kočka nebude mít zrovna náladu se mazlit, tak se mezitím klienti mohou věnovat pejskům a kočka, až uzná za vhodné, se také zapojí do terapie.

Mezitím, co byl Jerry schovaný a pravděpodobně i usnul v přepravce, se klienti věnovali psům. Na řadě bylo odměňování psů. Pro velkého byl určen velký piškot a pro malého malý. Každý klient podal na dlani postupně piškot nejdrív Ebince a pak Elišce. Jakmile psi olízli dlaně klientů, v místnosti zavládlo veselí. Všem se to moc líbilo. Někteří vyhazovali piškot i do výšky a Ebinka ho měla chytit. Ve většině případů ho chytila pouze od paní M, ale i tak byly všichni nadšení. V průběhu aktivity jsme se opět ptaly klientů: Jak se jmenují pejsci? Jakého jsou plemene a jak jsou staří? Vzhledem k tomu, že cílovou skupinu tvořili senioři, si většina nepamatovala úplně přesně všechny údaje. Jednomu pánovi se to téměř podařilo a měl z toho velkou radost. Pět klientů vůbec neodpovídalo na pokládané otázky a věnovalo svou pozornost zvířatům. Danou aktivitou jsme trénovaly motorické schopnosti klientů. Úkolem bylo klienty rozpohybovat a také se nám to podařilo.

V závěru skupinové terapie probíhalo další hlazení zvířat a následné rozloučení s nimi. Jerry se nakonec umoudřil a ze svého úkrytu vylezl. Dostal za to pamlsky a vypadal spokojeně. Chtěla jsem také zjistit, jak se klienti během lekce cítili. Ptala jsem se tedy klientů na jejich pocity. Všichni, až na nemluvící paní, uvedli, že se cítili dobře. Uvedli, že to bylo pěkné rozptýlení během dne a uvítali by to každý den. Jedna žena trvala na tom, že musíme přijet i zítra s kocourkem.

Na prosbu personálu jsme navštívili ještě jeden pokoj ležících pacientů. Na pokoji leželi 3 muži. Jeden z nich byl v kómatu a právě ten se stal cílovým klientem. Kolem postele měl klient všechny své osobní věci i cedulku se svým jménem. Bylo nám sděleno, že o pacienta pečují v rámci koncepce bazální stimulace, a že by mu kontakt se zvířetem určitě pomohl. Paní M mu položila na postel Jerryho a ruku klienta kocoura hladila. Zatímco se paní M věnovala pacientovi, zbývající muži na pokoji si hladili psy a diskutovali se mnou o psí povaze.

Po opuštění pokoje jsme byli již na odchodu. Stejně jako při příchodu to nebylo tak jednoduché. Zastavovali nás zaměstnanci i klienti ústavu a s velkým nadšením si hladili jenom pejsky. Kocour již byl v bezpečném úkrytu v přepravce. Během cesty z ústavu mi paní M ochotně zodpověděla všechny mé dotazy. Také byly poríženy výše zaznamenané odpovědi v mém výzkumném šetření.

Tímto bych chtěla paní M velmi poděkovat za čas strávený s ní, zvířaty i klienty. Felinoterapeutická lekce mě utvrdila a posunula v mém odhodlání stát se felinoterapeutkou. Já a moje kočka, máme před sebou ještě dlouhou cestu, vedoucí přes získání absolutní důvěry a felinoterapeutické zkoušky. Výraz klientů, jejich radost a rozzářené obličejy však za to stojí. Rozdávat pozitivní energii a radost má cenu a paní M o tom ví své. Svěřila se mi, že se těší z každé příležitosti, kdy prostřednictvím svých pejsků a kocourka může přinášet lidem kousek štěstí a pohody.“

8 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

8.1 Analýza získaných dat

Na základě zaznamenání a zpracování rozhovorů s určenými respondenty byly získány data, která přinesly odpovědi na zadané výzkumné otázky. Mimo jiné vedly i ke splnění vytyčených cílů práce.

- **Výzkumná otázka č. 1: U jaké klientely se felinoterapie v oblasti Olomouckého kraje především využívá?**

Z provedeného šetření vyplynulo, že hlavními cílovými skupinami jsou děti a senioři. Felinoterapeuté v oblasti Olomouckého kraje působí u dětských klientů s mentálním i tělesným postižením. Mezi klienty patří i děti s poruchami chování. Do klientely felinoterapeutů v dané oblasti jsou zahrnuty i intaktní děti ze základních škol. Respondent č. 1 uvedl, že na děti ze základních škol působí ve značné míře šikana. Kočky mají prokazatelně pozitivní vliv na tyto děti. Respondent č. 2 dále uvedl, že ve své praxi navštěvuje i dospělé osoby s kombinovanými vadami. U klientely respondenta č. 3 převažují zejména dospělé osoby s mentálním postižením. Stoprocentní shodu u respondentů vykazovala cílová skupina seniorů. Všichni ze zúčastněných pracují či v minulosti pracovali s touto cílovou skupinou.

Mimo jiné autorku práce také zajímalo, jak se cítili klienti během felinoterapeutické lekce. Většina odpověděla, že se cítili dobře. Terapie brali jako „*pěkné rozptýlení*“ dne. Dva klienti vypověděli, že jim přítomnost zvířat připomněla odcizení od jejich vlastních domácích mazlíčků. Cítili tak stesk po domovu.

- **Výzkumná otázka č. 2: Jaké typy institucí felinoterapeuté navštěvují v rámci Olomouckého kraje?**

Mezi hlavní typy institucí, navštěvovaný v současné době felinoterapeuty v Olomouckém kraji, patří domovy důchodců a léčebny dlouhodobě nemocných. Pracují či pracovali zde všichni zúčastnění respondenti. Mezi druhý nejrozšířenější typ instituce patří školy. Respondent č. 2 navštěvoval pouze speciální školy se základním či středním stupněm vzdělání. Respondent č. 1 tuto oblast rozšiřuje i na školy pro intaktní žáky ohrožené šikanou. V institucích pečujících o děti byly uvedeny i dětské domovy. Dále respondent č. 1 uvádí, že momentálně navštěvuje psychiatrickou léčebnu, kde pracuje se všemi cílovými skupinami

klientů, včetně dětských klientů. Mezi poslední navštěvovanou institucí udává respondent č. 3 ústav pro tělesně a mentálně postižené muže na území Olomouckého kraje.⁷

- **Výzkumná otázka č. 3: Jaký je zájem institucí o felinoterapii v Olomouckém kraji?**

Z výpovědí respondentů vyplynulo, že vlastní zájem institucí o felinoterapii v Olomouckém kraji je nulový. Uvedli tak všichni respondenti. Z jejich zkušenosti je povědomí institucí o felinoterapii nízké. Kontaktují terapeuty z důvodu konání canisterapie. Respondent č. 1 společně s respondentem č. 2 uvedli, že pokud nabídnou institucím služby felinoterapie, většinou neodmítnou. Instituce však tak nečiní na vlastní popud. Respondent č. 3 dokonce uvedl, že ho instituce nekontaktují, ale činí tak on sám.

Respondent č. 1 se domnívá, že nejlepším východiskem z této situace je společné praktikování canisterapie a felinoterapie. Pokryjí se tím různé nároky klientů na koterapeuta. Jak říká respondent č. 1: „*Někdo má rád pejsky, někdo má rád kočičky.*“

- **Výzkumná otázka č. 4: Jak hodnotí felinoterapeuté rozšíření felinoterapie v Olomouckém kraji?**

Respondenti č. 2 a 3 nezávisle na sobě vypověděli, že v oblasti felinoterapie se moc terapeutů nepohybuje. Při hledání výzkumného vzorku byly nalezeny pouze tři aktivní felinoterapeutky na území Olomouckého kraje, což tuto výpověď potvrzuje. Dále respondenti uvedli, že v oblasti canisterapie působí více terapeutů a tím je i více daná oblast v podvědomí veřejnosti. Respondenti č. 2 a 3 to zdůvodňují povahou kočky. Je mnohem více náročná na výcvik. Je náladová a potřebuje svůj prostor a ne všichni klienti kočky dobře snáší.

Z felinoterapeutických sdružení na území Olomouckého kraje udává respondent č. 1 pouze jedno. Je to v práci výše zmíněné sdružení Aura canis, sdružující aktivní canisterapeutické i felinoterapeutické týmy. Podílí se jak na osvětě společnosti, tak na následné školení terapeutů a udělování certifikátů novým felinoterapeutickým týmům. Jak sám respondent č. 1 vypověděl, sdružení je velmi dobře informované o práci svých členů i o jiných terapeutech na území ČR.

---

⁷ Pozn.: Z důvodu přání respondentů a ochrany soukromí klientů, zde nejsou uvedeny přesné názvy institucí ani města, ve kterých se instituce nacházejí.

8.2 Diskuze

Prvním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak probíhá praktická felinoterapeutická lekce ve vybrané instituci. K dosažení vytyčeného cíle byla využita metoda zúčastněného pozorování. Na základě výzkumné metody bylo zjištěno, že prvotní kontakt koterapeuta s prostředím je nejdůležitější. Je nutné mu dát prostor a čas na zmapování místnosti. Dále bylo zjištěno, že v průběhu návštěvní služby musí být kočka v přepravce anebo mít postroj s vodítkem. Což potvrzuje ve své práci i Hypšová (2007) a zároveň dodává, že je nutné volit postroje z měkkého materiálu, který je příjemný jak koterapeutovi, tak i klientovi. V úvodu každé felinoterapeutické lekce probíhá diskuze s cílem navození příjemné atmosféry a zjištění aktuální nálady klientů. Úvodní část probíhá pomocí kladení otázek klientům, pomocí kterých zjistíme i to, zda se klientům kočky nepříčí. Následně terapeut pokládá kočku na klín klientů, či do postele ležících klientů. Kočka musí vždy ležet na bavlněné podušce. Ze zkušeností Hypšové (2007), jsou neocenitelnou pomůckou také podložky na invalidní vozíky, které se připevňují pomocí speciálních úchytů přímo k invalidním vozíkům. Kočky tak mají pocit větší stability a bezpečí. Klienti si kočku hladí a mazlí se s ní. V závěru lekce je důležité rozloučení s klienty a odměnění koterapeuta pamlskem. Ve své práci Hypšová (2007) uvádí jako nejdůležitější závěrečnou fázi odpočinek zvířete. Relaxace by měla trvat až patnáct minut a měla by být kočce poskytnuta bezprostředně po skončení lekce.

Podle Hypšové (2007) může felinoterapeutická lekce probíhat i formou loutkové pohádky s živými zvířaty či dočasným umístěním kočky v cílovém zařízení. Na základě výzkumného šetření tyto formy však nebyly potvrzeny. Respondenti vypověděli, že na území Olomouckého kraje se vyskytuje pouze forma výše popsané návštěvní služby.

Další cíl si kladl za úkol zjistit, v jaké míře je rozšířeno využití felinoterapie v institucích Olomouckého kraje z pohledu felinoterapeutů, a které typy institucí a klientely se podílí na využívání těchto služeb. Z výzkumného šetření vyplynulo, že hlavní cílovou skupinou klientů jsou senioři a děti. V menší míře lze uvést i osoby s mentálním postižením a kombinovanými vadami. V návaznosti na tento fakt, jsou nejvíce navštěvovány školské instituce a zařízení pro seniory, jako jsou domovy důchodců a léčebny dlouhodobě nemocných. Respondenti uvedli jako cílové instituce i dětské domovy a psychiatrickou léčebnu. Na základě výzkumu bylo dále prokázáno, že v oblasti felinoterapie působí pouze jediné občanské sdružení, které se pohybuje i v oblasti canisterapie. Sdružení věnující se výhradně felinoterapii na území Olomouckého kraje nebylo zjištěno.

Na základě výpovědí respondentů je rozšíření felinoterapie v Olomouckém kraji velmi nízké. Dokládá to fakt, že z celé oblasti jsou aktivní pouze tři felinoterapeuté. S tímto faktem souvisí i nízký až nulový zájem institucí o danou terapii. Z výzkumu Pfeiferové (2015) je to zapříčiněno právě nedostatečnou nabídkou ze strany felinoterapeutů, kterých je málo a jejich pokrytí v rámci celé ČR je nedostačující. Na tomto závěru se shodlo 59,6 % výzkumného vzorku. Jak uvádí zúčastnění respondenti v předkládané bakalářské práci, instituce se neozývají sami. Pokud jim je felinoterapie nabídnuta, neodmítnou, ale z vlastní iniciativy ji nevyhledávají.

Autorka tak vyvozuje závěr, že pokud se nezvýší počet felinoterapeutů, nezvýší se ani rozšíření felinoterapie v institucích a s tím je spjaté i povědomí široké veřejnosti. Autorka vidí možné řešení situace ve finanční podpoře začínajících felinoterapeutů a jejich zvířecích společníků. Význam pro praxi by mohla mít i osvěta školských, zdravotnických či sociálních zařízení v oblasti felinoterapie a jejího pozitivního vlivu zejména na psychiku klientů.

ZÁVĚR

Předkládaná bakalářská práce se zabývá rozšířením felinoterapie v institucích Olomouckého kraje. Felinoterapií je míněno cílené léčebné působení pomocí kočky na člověka. I přes povahu kočky, její náladovost a svéráznost je působení kočky ve sféře terapií nezastupitelné. Díky své velikosti je vhodná k celé škále klientely včetně ležících či slabých klientů. Kočka se vleze na každý klín, do každé náruče. Svou srstí hřeje nejen na těle, ale zejména na duši klientů, kteří jsou osamocení, dlouhodobě nemocní či zklamáni životem. Každý majitel kočky, nejen felinoterapeutické, ví, že díky ní má život pestřejší, spokojenější a na základě výzkumů i delší. Nabízí se tedy možnost předávat tuto pozitivní energii i na osoby, které to opravdu potřebují.

Ve své teoretické části práce popisuje felinoterapii nadřazený pojem zooterapie, zároveň ho definuje. Uvádí dělení, metody a formy práce v zooterapii. Práce dále uvádí její legislativní ukotvení a také uvádí i světové organizace působící v daném oboru. Ve své další kapitole se věnuje terapii za účasti kočky. Popisuje historii koček a jejich chování. Popisuje kroky vedoucí ke správnému felinoterapeutovi – od etologie kočky, přes výběr vhodného plemene, metodiku až po felinoterapeutické zkoušky. V neposlední řadě se věnuje i rozšíření felinoterapie v ČR a ve světě, kde uvádí největší organizace působící v oboru.

Na základě prostudovaných teoretických východisek byla zpracována empirická část práce. Jako první hlavním cílem bylo vytyčeno zjistit, jak probíhá praktická felinoterapeutická lekce ve vybrané instituci na území Olomouckého kraje. Dalším cílem bylo zjistit, v jaké míře je rozšířeno využití felinoterapie v institucích Olomouckého kraje z pohledu felinoterapeutů, a které typy institucí a klientely se podílí na využívání těchto služeb. Z oblasti metodologie byla vybrána výzkumná metoda zúčastněného pozorování a polostruturovaného rozhovoru. Výzkumný vzorek tvořili tři respondenti. Zúčastněné pozorování následně probíhalo v Odborném léčebném ústavu v Pasece, p. o. Zaznamenaná výzkumná data byla analyzována a v podkapitole diskuze interpretována společně s vyvozením závěru bakalářské práce.

SEZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH PRAMENŮ

BROWN, M. (2009): *Výroky slavných o kočkách*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad. 90 s. ISBN 978-80-7021-996-6.

DAVIS, C. (2005): *Moje kočka: úplný průvodce péčí o kočku po celý její život*. České 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství. 192 s. ISBN 80-7360-211-3.

DOLEŽAL, J. (2008): Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti z pohledu zdravotnického, etického a legislativního. In *Terapie a asistenční aktivity lidí za pomoci zvířat: odborná konference s mezinárodní účastí: sborník příspěvků*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita. 119 s. ISBN 978-80-213-1773-4.

FORMAN, A., NIEDERWIESER, S. (2001): *Léčivá síla zvířat: co nás zvířata učí a jak nám prospívají*. 1. vyd. Praha: Ivo Železný. 125 s. ISBN 80-240-2032-7.

FREEMAN, M. (2007): *Terminologie v zooterapii*. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

HENDL, J. (2005): *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

HOFMANN, H. (1997): *Kočí desatero: vše, co potřebujete vědět, abyste dobře porozuměli své kočce*. 1. vyd. Praha: Euromedia Group. 174 s. ISBN 80-7176-528-7.

HYBŠOVÁ, D. (2007): *Felinoterapie*. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

JANČAŘÍKOVÁ, K., BRAVENCOVÁ, J. (2010): *Vyučování za pomoci malých živočichů: příručka k projektu Alma Mater Studiorum*. Praha: UK v Praze, Pedagogická fakulta. 56 s. ISBN 978-80-7290-455-6.

KARÁSKOVÁ, V., DOHNAL, T. (2011): *Zoorekrece*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 42 s. Ostatní. ISBN 978-80-244-2881-9.

KULKA, J. (2007): *Pozitivní zooterapie*. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

KLIKOVÁ, A. (2004): *Problematika právních aspektů provozování canisterapie*. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě metodiky, sborník příspěvků*. 1. vyd. Brno: Sdružení Filia, s. 10 – 12. ISBN 80-239-3591-7.

LACINOVÁ, J. (2007): *Historický vývoj zooterapie a její současný stav*. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

MAHELKA, B. (2007): *Etologie kočky*. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

METZOVÁ, G. (2008): *Mainské mývalí*. In: *Naše kočky 8/08*. Praha: Nakladatelství Minerva CZ. 14 – 17 s. ISSN 1211-6270.

MOJŽÍŠOVÁ, A., LACINOVÁ, J., ŠEMBEROVÁ, J. (2000): *Model canisterapie*. *Kontakt*, roč. II, č. 4, s. 215-219. ISSN 1212-4117.

MÜLLER, O. a kol. (2014): *Terapie ve speciální pedagogice*. 2. přeprac. vyd. Praha: Grada. 508 s. ISBN 978-80-247-4172-7.

NEDVĚDOVÁ, M. (2008): *Canisterapie v ČR s ohledem na odbornou přípravu a kynologickou erudici terapeuta*, diplomová práce, České Budějovice: ZSF Jihočeské univerzity. 110 s.

NERANDŽIČ, Z. (2006): *Animoterapie aneb, Jak nás zvířata léčí: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů*. 1. vyd. Praha: Albatros. 159 s. ISBN 80-00-01809-8.

PFEIFEROVÁ, J. (2015): *Postoj odborníků k možnosti využití felinoterapie v zařízeních pro osoby s těžkým postižením a souběžným postižením více vadami*, diplomová práce, Brno: PdF Masarykovy univerzity. 109 s.

RÜCKEROVÁ, H. (2013): *Když Sibiřky dávají smysl*. In: *Naše kočky 7/13*. Praha: Nakladatelství Minerva CZ. 30 – 31 s. ISSN 1211-6270.

SOLISTI – MATTELON, K. (2004): *Hovory s kočkou: nezvyklý přehled kočičí moudrosti*. 1. vyd. Praha: Práh. 115 s. ISBN 80-7252-100-4.

SVOBODOVÁ, I. a kol. (2010): *Využití zvířat v zoorehabilitaci*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 126 s. ISBN 978-80-213-2129-8.

SVOBODOVÁ, I. a kol. (2009): *Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 108 s. ISBN 978-80-213-1912-7.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ K. a kol. (2007): *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál. 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

TICHÁ, V. (2007): *Legislativní úprava týkající se praktikování zooterapie*. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

VELEMÍNSKÝ, M. a kol. (2007): *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

VERHOEF – VERHALLEN, E. (1997): *Encyklopedie koček*. 1. vyd. Praha: Rebo. 239 s. ISBN 80-85815-84-2.

Legislativní prameny

Zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání v platném znění, včetně provádějících vyhlášek

Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

Vyhláška č. 137/2004 Sb. o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných

Zákon č. 166/1999 Sb. o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů v platném znění včetně provádějících vyhlášek

SEZNAM ELEKTORNICKÝCH PRAMENŮ

Canisterapie a felinoterapie – podporované léčebné metody. In: AURACANIS [online], [cit. 2015-05-21]. Dostupné z: <http://www.auracanis.cz/index.php/terapie>

ČERMÁKOVÁ, K. (2010): *Ragdoll. Kočka milující lidi, která se v náručí uvolní jako hadrová panenka.* In: HOBBY. CZ [online], [cit. 2015-06-01]. Dostupné z: http://hobby.idnes.cz/ragdoll-kocka-milujici-lidi-ktera-se-v-naruci-uvolni-jako-hadrova-panenka-145-/hobby-mazlicci.aspx?c=A100807_114719_hobby-mazlicci_mce

Česká hiporehabilitační společnost. In: ČHS [online], [cit. 2015-05-21]. Dostupné z: <http://www.hiporehabilitace-cr.com/vse-o-chs/uvodni/>

Domov důchodců a sociálních služeb Kremnica, Slovensko. In: NCHK [online], [cit. 2015-06-01]. Dostupné z: <http://www.felinoterapie.estranky.cz/clanky/organizace-zabývající-se-aaa-a-aaat-v-zahranici/domov-duchodcu-a-socialnich-sluzeb-kremnica--slovensko.html>

GREY, A. (2006): *Felinoterapie aneb léčba kočkou.* In: Felinogrey [online], [cit. 2015-05-23]. Dostupné z: <http://www.felinogrey.estranky.cz/clanky/felinoterapie/>

History and Founders: Delta Society...The Early Years. In: Pet Partners [online], [cit. 2015-05-23]. Dostupné z: <http://www.petpartners.org/history>

IAHAIO Symposium 2015. In: IAHAIO – International Association of Human-Animal Interaction Organizations [online], [cit. 2015-05-21]. Dostupné z: <http://www.iahaio.org/new/index.php?display=symposium2015>

O ústavu, historii a současnost. In: OLÚ Paseka [online], [cit. 2015-06-02]. Dostupné z: <http://www.olupaseka.cz/cz/>

Základní formy canisterapie. In: Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, o. s. [online], [cit. 2015-05-21]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.org/c-34-formy.html>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ATD.	a tak dále
MJ.	mimo jiné
NAPŘ.	například
POZN.	poznámka
TZV.	takzvané
PŘ. N. L.	před naším letopočtem
ČR	Česká republika
USA	United states of America (Spojené státy Americké)
NCHK	Nezávislý chovatelský klub
OLÚ	Odborný léčebný ústav
P. O.	příspěvková organizace
IAHAIO	International Association of Human-Animal Interaction Organizations (Mezinárodní organizace sdružující společnosti zabývající se výzkumem vztahů mezi člověkem a zvířaty)

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Obr. 1 Kočka siamská.....	22
Obr. 2 Mainská mývalí kočka.....	23
Obr. 3 Perská kočka.....	24
Obr. 4 Ragdoll.....	25
Obr. 5 Sibiřská kočka.....	26
Graf 1 Zooterapie v organizaci z pohledu využití jiných zvířat než psů.....	11

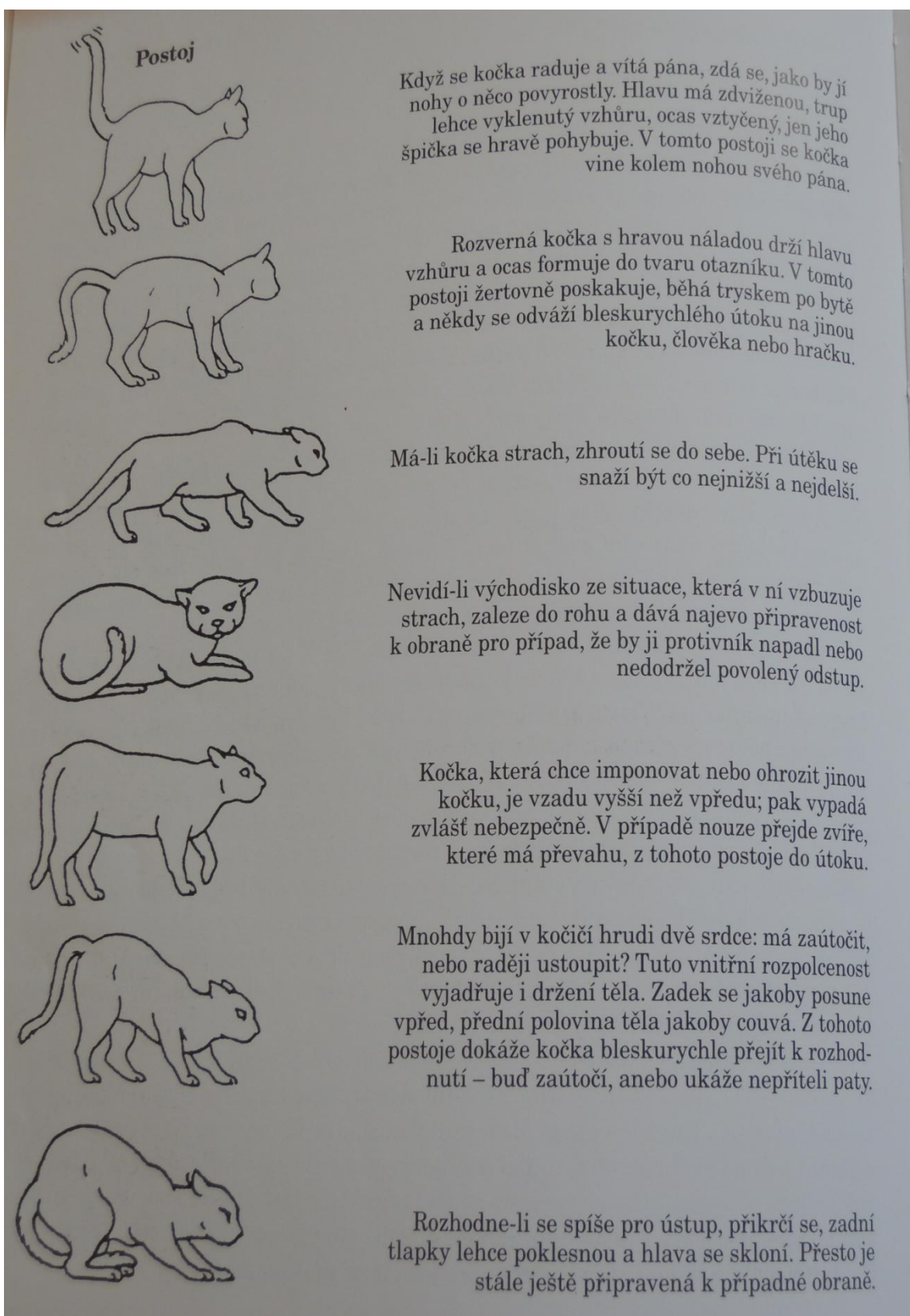
SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Řeč těla kočky a postavení jejich uší

Příloha 2: Otázky rozhovorů s respondenty

Příloha 3: Fotodokumentace felinoterapeutické lekce

Příloha 1: Řeč těla kočky a postavení jejich uší

Zdroj: převzato z Mahelka (2007), str. 260

POSTAVENÍ UŠÍ KOČKY

Takto vypadá naprosto klidná kočka. Nic nezbudilo její pozornost. Uši jsou v normálním postavení, oči jen pootvřené.

Kočka dává najevo maximální pozornost. Boltce má obrácené vpřed, oči doširoka otevřené. Se stejným postavením uší přechází kočka také do útoku. Trup v tom případě zaujímá výhružný postoj.

Něco vzbudilo kočičí nevěli. Boltce se vytočily lehce ven.

Jedno postavené a jedno přilehlé ucho svědčí o nejistotě nebo nerozhodnosti. Kočka se necítí ve své kůži a svádí vnitřní boj, jak se správně rozhodnout.

Položené uši vytočené stranou znamenají, že se kočka cítí nanejvýš nepříjemně, případně má strach a je připravena k nezbytné obraně.

Prskající kočka s ušima položenýma dozadu je v nejvyšší nouzi a brání se útočníkovi.

Příloha 2: Otázky rozhovorů s respondenty

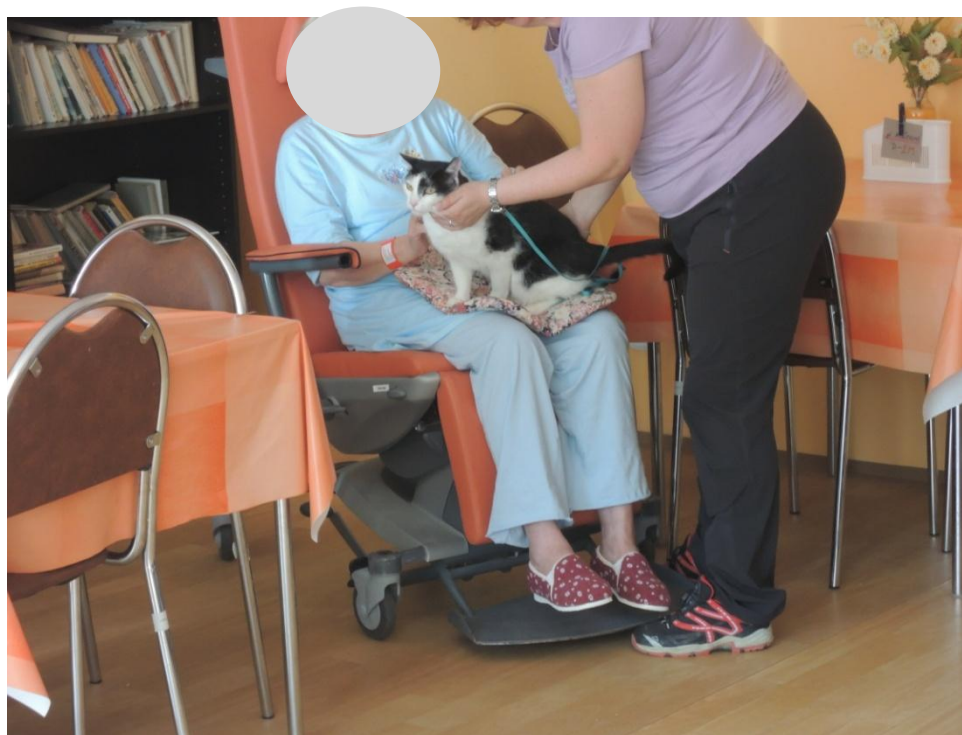
Polostrukturovaný rozhovor

- 1.** Jak jste se dostala k felinoterapii?
- 2.** Jak dlouho se věnujete felinoterapii?
- 3.** S kolika kočkami pracujete?
- 4.** Jaká je Vaše klientela?
- 5.** Jaké instituce momentálně v rámci felinoterapie navštěvujete? Jaké instituce jste navštěvovala v minulosti?
- 6.** Jaká si myslíte, že je aktuální situace, co se týče felinoterapie, v Olomouckém kraji?
- 7.** Jak velký je zájem institucí o felinoterapii v Olomouckém kraji? Ozývají se sami nebo je musíte oslovovat?

Příloha 3: Fotodokumentace felinoterapeutické lekce

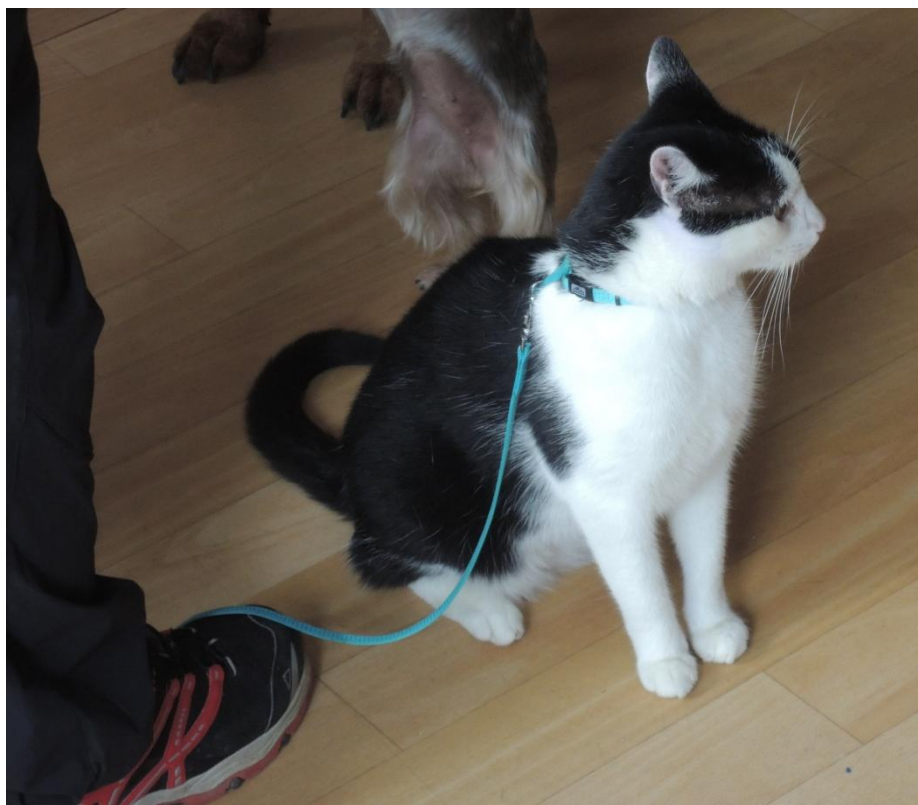

Prvotní kontakt a zmapování prostředí, Odborný léčebný ústav Paseka p. o.

Položení kocourka na klín klientky, Odborný léčebný ústav Paseka p. o.

V průběhu felinoterapie je kočka vždy na postroji a vodítku,
Odborný léčebný ústav Paseka p. o.

Probíhající canisterapie, Odborný léčebný ústav Paseka p. o.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Johana Zapletalová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Eva Urbanovská, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Využití felinoterapie v institucích Olomouckého kraje
Název v angličtině:	The various utilization of felinothrapy in institutions of the Olomouc region
Anotace práce:	<p>Předkládaná bakalářská práce zkoumá využití felinoterapie v institucích Olomouckého kraje. Ve své teoretické části se práce věnuje i nadřazenému termínu zooterapie, jeho definici, dělení, metod a forem práce. Udává legislativní ochranu zooterapie společně s celosvětovými i českými institucemi pohybujícími se v oboru. Z pohledu felinoterapie se práce věnuje historii koček a jejich působení. Popisuje kroky vedoucí ke správnému felinoterapeutovi – od etologie kočky, přes výběr vhodného plemene, metodiku až po felinoterapeutické zkoušky. Práce přibližuje i momentální stav zastoupení felinoterapie a to jak ve světě, tak i v ČR. Empirická část práce se zabývá úvodem do problematiky, stanovením cílů a výzkumných otázek práce. Je vytyčen metodologický rámeček práce a následně jsou získaná data analyzována a interpretována. V neposlední řadě jsou vyvozeny závěry bakalářské práce.</p>
Klíčová slova:	Zooterapie, felinoterapie, koterapeut, kočka, Olomoucký kraj
Anotace v angličtině:	The translated Bachelor thesis is focused on the use of felinothrapy in the institutions in the Olomouc region. The theoretical part describes superior zotherapy term, its definition, classification, forms and methods of work. States the legislative

	<p>protection of zootherapy together with global and Czech institutions, which are dealing with this field.</p> <p>From the perspective of felinotherapy, the work deals with the history of cats and their effects. It describes the steps leading to a good felinotherapist– from the cats ethology across selection of the right breed, methodology up to felinotherapeutic exams. It tries to describe the current representation of felinotherapy in the world and also in the Czech Republic.</p> <p>The empirical part deals with an introduction to the issues, setting goals and research questions. The methodological framework is set up in this part, after that the extracted data are analyzed and interpreted. And last but not least, the conclusions of the thesis are drawn.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Zootherapy, felinotherapy, cotherapist, cat, the Olomouc region
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha 1: Řeč těla kočky a postavení jejich uší</p> <p>Příloha 2: Otázky rozhovorů s respondenty</p> <p>Příloha 3: Fotodokumentace felinoterapeutické lekce</p>
Rozsah práce:	57 stran (98 301 znaků včetně mezer)
Jazyk práce:	český